

Koprcon 2019

Koprcon se tradičně koná některý víkend kolem Fénixconu (anebo Fénixcon kolem Koprconu, podle toho, komu víc fandíte) v Kopřivnici, letos to vyšlo na 13.-15. 12. 2019. Cesta z Prahy, ač relativně dlouhá, se spíš vyplatí vlakem, je tam hezké spojení a trvá to skoro stejně dlouho jako autem.

Naše skupinka byla na Koprconu poprvé, čekali jsme, čím nás tahle akce, kterou organizuje David Macháček ve spolupráci se SFK Radegast Kopřivnice a Czech Star Wars Universe, překvapí. A překvapila velmi příjemně! Je to klasický školní con, atmosférou asi nejvíc připomíná Trpaslicon - jen se tam k našemu velkému nadšení smí točit pivo.

Zaměřením Koprcon cílí především na fanoušky Star Wars, v jejich programové linii se hodně mluvilo o novém hraném seriálu Mandalorian, který sice v tu dobu nešel nikde v ČR pustit legálně, přesto ho každý z návštěvníků nějakým nevysvětlitelným zázrakem už viděl.

Premiéra Epizody IX měla být za týden, ve vzduchu viselo hmatatelné očekávání. Pouštěly se trailery, živě se diskutovalo. Nás zaujala přednáška s ukázkami stavby velkých Star Wars modelů z Lega (přednášející Tomáš Lázna s sebou přivezl přes metr dlouhý Millennium Falcon a ještě tro-

chu větší Star Destroyer) a prezentace tematického zábavního parku, který se nedávno otevřel na dvou místech v USA - Star Wars: Galaxy's Edge.

Komunita Trekkies byla také relativně početně zastoupena, i když přednášková místnost chvílemi připomínala jesle - výchova Nové generace se nesmí zanedbat!

Startrekovému programu dominoval především český fanfilm Tajemná odysea, který na con přijela představit jeho autorka a režisérka Victoria Walderon Svobodová. Mluvílo se také o novém seriálu Picard s Patrickem Stewartem, již dvě sezóny běžící Discovery a chystaném kresleném seriálu Lower Decks, který prý má být o čtyřech členech posádky na jedné z nejméně důležitých lodí Hvězdné flotily. Hrdinové seriálu jsou prý takoví ti žlutci, kteří mají na starosti dávat do replikátorů žlutou náplň, aby z něj na druhém konci vylezl banán.

Třetí programová linie se soustředila na literaturu a další fantastická témata. Přednášet jste mohli slyšet Jana „Johnaka“ Kotouče, hvězdu sociálních sítí Elišku Vyhnánkovou, Kristýnu Sněgoňovou, Arnošta Vašíčka a další autory, překladatele i nakladatele.

Zbytek conu byl věnován hrám v nejrůznější podobě. Přednášková linie Gamesy nabídla povídání o deskovkách i počítačových hrách nebo herní kvíz. V RetroHerně jste si mohli na starých konzolích zahrát pecky svého mládí - podle toho, jak jste staří, to bylo cokoli od arkády na Atari, 3D pinballu od Nintenda, až

pokračování na str. 6



OBSAH

Koprcon 2019	1
Čtenářův průvodce po Interkomu	2
Nominace cen ČS fandomu	2
Hvězdný bulvár	3
Skandál na Clarkesworldu	5
Hra je svět	7
Lucie Lukačovičová v Liberci	8
Roger Scruton: O potřebě národů	10
Groteskní utopie	11
Peter Newman	12
Adrian Tchaikovsky	13

Po dvaceti letech	14
125 let od smrti R. L. Stevensona	15
Taková malinká bilconová reflexe	16
Chaim Cigan: Altschulova metoda	17
Gareth L. Powell	20
Přebor autorů fantastiky 2019	21
Časem s vědou - leden	24
Tři přání pro Zemi	25
Slovník jazyka českého	26
DOGMA	27
Film Malý Joe	27

	
SF filmy v brněnském kině Scala	28
Ohnivě pero	28
Neviditelný císař	28

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Další ročník IK je za námi a tím pádem ten nový zase před námi, děkujeme našim věrným čtenářům, kteří nám dodávají sílu pokračovat. Stejně důležité jako naši čtenáři jsou samozřejmě i naši přispěvatelé. Podívejme, co nám v tomto čísle přinášejí.

Honza Křeček nám poskytl interview, která udělal na BristolConu, na následujících stranách najdete rozhovory s autory Peterem Newmanem, Garethem L. Powellem a Adrianem Tchaikovským, autorku Juliet McKennu si necháme do dalšího čísla.

O rozhovor s autorkou vás ale neochudíme, na straně 8 najdete odpovědi Lucie Lukačovičové na otázky Jiřího Loudy. V občasně rubrice z Babiččiny krabičky archivujeme recenzi Jiřího Peňáse románu *Utopie, nejlepší verze* Ivana Kmínka z r. 1991.

Já se pokouším přiblížit aféru okolo povídky *I Sexually Identify as an Attack Helicopter* na webu Clarkesworld, Jára Míkovec rozebírá knihu Rogera Scrutona *O potřebě národů*, Jirka Grunt recenzuje román *Altschulova metoda* a Ondřej Šefčík nejnovějšího lana M. Bankse román *Hráč*.
Zdeněk Rampas

Předplatné i doplatné

Předplatné činí opět **300 Kč** a zaplatit lze přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR používejte číslo konta: **2700397108/2010** a pro platbu ze SR IBAN: **SK89 8330 0000 0027 0039 7108** (platbu zadejte jako vnitrostátní převod).

Pokud jste tak již neučinili, pošlete tři sta korun (číslu 300 Kč, respektive 12 euro, nebo podle momentálního kurzu), nebo můžete předplatné poslat složenkou na mé jméno a adresu redakce (je v tiráži :-).

Nejste-li si jisti, kdy jste platili naposledy, podívejte se na adresní štítek tohoto IK. V závorce najdete číslo posledního ročníku, který máte uhrazený. V případě, že za jménem žádné číslo nemáte, pak je vše OK a máte předplaceno. **ZR**

Nominace cen ČS fandumu

Mlok

Zdeněk Rampas za SF klub BC nominuje nakladatele **Zdeňka Pobudu** za péči, kterou jeho nakladatelství Epoque věnuje SF a fantasy.

Roman Randolf Kresta za SFK Radegast nominuje **Václava Pravdu** za čtvrtstoletí organizací conů a další práci pro fandom.

Jiřina Vorlová za SF&F Workshop nominuje **Lubomíra „Dárečka“ Záborského** za jeho dlouholetou práci pro Fandom, zejména pro SF klub Andromeda, pořádání soutěže O Stříbrtítěleský halmochron, spoluorganizaci Parconů v Plzni, Plkonů i plzeňských Pi-voconů. A všichni určitě znáte Dárečkovy dokumentární fotografie.

Ludvík

Jiřina Vorlová za SF&F Workshop nominuje **Karla Dvořáka** za rozvoj webu **fanziny.4fan.cz** mapujícího a uchováujícího fazniny Československého fandumu do roku 1990 a částečně i po něm.

Roman Randolf Kresta za SFK Radegast nominuje **Davida Macháčka** za pořádání Ko-prconů, loni to byl již 16. ročník.

Zdeněk Rampas za SF klub BC nominuje **Jiřinu Vorlovou** za práci na Kočasu, který v roce 2019 oslavil desetileté výročí pod jejím redigováním. **Jiřina Vorlová**

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 1/2020 (331)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka

Kristýna Benediktová

Redakční kruh

Franta Houdek a Michaela

Autoři tohoto čísla

Mirka Dvořáková, Ivo Fencel, Filip Gotfrid, Jiří Grunt, Eva Hauserová, František Houdek, Honza Křeček, Jiří Louda, Lucie Lukačovičová, Jára Míkovec, Vlád'a Němec, Ondřej Neff, Peter Newman, Gareth L. Powell, Zdeněk Rampas, Adrian Tchaikovsky, Jiřina Vorlová, Lenka Weingartová

Fotografie

Lenka Weingartová,
divadelní plakát: Soňa Vančová

Sponzoři tohoto čísla

Jiří Doležal, Jiří Grunt,
Jan Haberle, Pavel Kavánek

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla

byla dne 2. 2. 2020

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Namísto pandy nám Čína posílá pandemií...

NYX

Co mají společné USA a Darth Vader?
Používání imperiálních jednotek.

NYX

Pravice si myslí, že levice je zmatená (špatně navedená, popletená), ale levice si myslí, že pravice je čisté zlo. Levice je naivní, co se týče zla, a pravice je zase naivní, co se týče levice.

Dennis Prager

Snažit se znamená nic nedělat.

Jaroslav Matýs

Být upřímný v politice znamená věřit vlastní propagandě.

David Riesman

Aktivisté upřímně věří takovým ideologiím, které ospravedlňují, že nemusí chodit do práce.

Petr Hampel

◆ ◆ ◆

- **2. ledna** by se dožil sta let Isaac Asimov.
- **5. ledna** Lád'a Dvořák s Janou, dopoledne Kris posílá obrázky do vědy a Františka Vrbenská Fénixcon. K vydání posledního Interkomu roku 2019 již nic nechybí.
- **7. ledna** mám u Regenta schůzku týmu Corel, z nějakého důvodu bylo otevřeno jen do 20.00, pozítí se to snad nestane.
- **9. ledna**, zase u Regenta, rezervace vzorně připravená pro tři stoly, až jsem se obával, že to ani nevyužijeme, dorazil jsem první, pak skoro současně přišli Richard Šusta a Michaela, pak Pagi a Pavel Březina, Milan Fibiher, Stáňa +1, Honza Pavlík, a nakonec náš mladý a David Mikuláščík. Vešli jsme se jen taktak

Franta popovídal o své nové knize literatury faktů o námořním vojenství, Richard o Hvězdných válkách, na kterých nedávno byl, a o dědečkovských povinnostech, Milan Fibiher o burianovské výstavě ve Smečkách, byl na vernisáži.

Franta čte knihu *Stoletý maraton: Tajná čínská strategie, jak vystřídát Ameriku v roli globální supervelmoci a nastolit čínský světový řád* od Michaela Pillsburyho. Mrzelo ho (Frantu), že čínskou invazi v *Křížníku Thor* neumístít do roku 2049, stého výročí vzniku KSČ(íny), v kterémžto roce čeká Pillsbury vrchol čínské světové dominance.

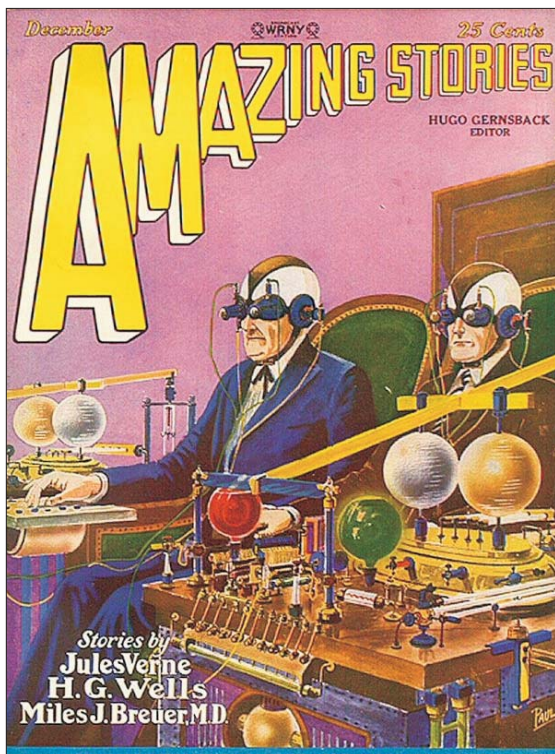
Něco mi zřejmě uniklo, protože

Franta čte knihu *Stoletý maraton: Tajná čínská strategie, jak vystřídát Ameriku v roli globální supervelmoci a nastolit čínský světový řád* od Michaela Pillsburyho. Mrzelo ho (Frantu), že čínskou invazi v *Křížníku Thor* neumístít do roku 2049, stého výročí vzniku KSČ(íny), v kterémžto roce čeká Pillsbury vrchol čínské světové dominance.

Něco mi zřejmě uniklo, protože

mi Milan asi čtvrt hodiny říkal, jak mu vadí, když všichni mluví jeden přes druhého a nikdo neposlouchá...

- **12. ledna** se chystám, že napíšu připomenutí, že se poprvé po svátcích scházíme v RUR, ale dorazil Jarda Olša a už na to nedošlo. Místo toho jsem se dověděl spoustu novinek o M. Breuerovi, původně česky píšícím přispěvateli do *Amazing stories*, kterého Jarda objevil.



Třeba že Breuer byl možná dokonce prvním Gernsbackovým autorem, kterého tiskl v době, kdy jinak hlavně recykloval starší práce Verna a Wellsa.

- **13. ledna** dopoledne odhalil na NYXu Franta Hlous Vilmino myceliální tajemství: Dohodla se s G. R. R. Martinem, že dokud on nedopíše poslední díl *Hry o trůny*, tak ona nevydá poslední díl *Mycelia*.

Večer pílím do Časlavské, abych tam ještě zastihl Toma Štípského. Přesto, že jsem nerozeslal upozornění, jsme se sešli všichni až na indisponovaného Honzu Vaňka, jr., který se ale předem omluvil. Když jsem dorazil, Tom ještě otročil ve skladu, ale zato jsem zde potkal Martina Antonína a Ludo Platu. Pak jsem se Toma vyptal na jeho grappu, bohužel už

Dřeváček LOUČKOVÉ DIVADLO DŘEVÁČEK UVÁDÍ POHÁDKU

MYŠÍ VÁLKA

ORIGINÁLNÍ POHÁDKA Z PERA JIRKY OLŠANSKÉHO

Produční hra ve zveřejněném kabátě! Lépe by to nemohl ani samostatně William Shakespeare.

12.1.2020 16:00
Evangelická fara Heršpice

Pro níže uvedené:
Starosta Zábok: Věra Olšanková / Jaroslav Jůřík
Starosta Hladké: Miroslav Černík / Jiří Olšanský
Thyagaraja: Jana Ševčíková
Marcella: JET Kolovrdel
Romulka: Jan Friedmann
Julinka: Štěpán Friedmann
Chlapec: Věra Olšanková
Kokpárek: Soňa Vančová
Autor hračky a hudebního doprovodu: Jan Friedmann
Autor pohádky: Jiří Olšanský

nebyla, ale i tak od Vánoc zbylo dost lahodného moku, abychom se občerstvili, já po cestě z domova a Tom před cestou domů.

Kupuji si lednové XB-1 a knihu *Tajemství hradu v Karpatech & Jiří Brdečka*. Přivedla mě k tomu jednak nedávná proscinová debata na NYXu, kde se probíralo, do jaké míry jsou v ní kompletní texty v transylvánštině, pak proto, že mám film *Tajemství hradu v Karpatech* prostě rád a navíc není vyloučeno, že by časem kniha a film mohly být zakázány, stačilo by, aby se našla nějaká hlasitá skupina, jejíž národní hrdoosti by se mohla dotknout (nějaká ta Karpaťula obyvatula).

Večer mě Pavel Poláček upozornil, že Martin „Bouchi“ Kučera se stal čtvrtým místopředsedou Pirátů. Nevěřím ale, že těch pár rozumných lidí, kteří se k nim nějakým zvláštním řízením osudu dostali, mohou něco dokázat. Progressivistické spoly jsou reformovatelné asi jako komunisté, tam se dá jedině čekat, až se sežerou navzájem.

● **14. ledna** se u nás zastavil Franta Houdek, hned jsem jej pověřil sepsáním článku o Breuerovi. A odpoledne jedu pro nový Interkom.

● **17. ledna** procházím starší noviny a nacházím zde nějaké interakce s minulým IK.

V Respektu také píší o předávání Zlatých glóbulů a o promluvě Ricky Gervaise k možným vítězům, ale zmínka o Gretě T. už nějak z překladu jeho neuctivé řeči zmizela, asi to nebylo kvůli úspoře místa, článek má čtyři sloupce a podrobně rozebírá seriál *Kancl*, který Gervaise (a také vévodkyni ze Sussexu) proslavil, spíše se Respekt nechce nebo bojí dotknout nové Svaté.

V Lidovkách jsem narazil na rozhovor s Martinem Vopěnkou, kde mimo jiné píše, o čem vlastně je *Láska v čase bezsmrtnosti*. Hodně si asi považuje nápadu o kvantové podstatě vědomí a o možném propojení vědomí s celým vesmírem, kteréžto části Grobenius zřejmě považoval za ozvláštňující technoblábol a ve své „recenzi“ je vůbec nezmínil.

● **19. ledna** se dovidám o aféře na Clarkesworldu, více na straně 5. Trochu mi výsledky snažení dotčným aktivistů připomínají, jak dobrokáleči ze stejné lůhne dosáhli svým bojkotem odchodu firmy SodaStream z palestinských území, načež několik stovek Palestinců přišlo o práci, jejich děti naopak získaly důvod pro radikalizaci, a to vše ve jménu boje za lepší svět a spravedlnost.

● **23. ledna** kookám, že mám svátek, to mě návštěva u Regenta vyjde draho.

Ráno dorazil dotaz Karla Dvořáka na zvláštní číslo fanzinu VF, které je na stránce *fanziny.4fan.cz* uvedeno jako „VF – John Wayne – zvl. číslo – 1985“. Jirkovi Karbusickému to nedalo a začal zjišťovat, zda vůbec existuje, protože John Wayne v žádném SF filmu nehrál.

Zapátral jsem a zjistil, že jde o špatný prepis nebo čtení jména, ve skutečnosti totiž jde o Jeffa Waynea a jeho zpracování Wellsovy Války světů, které v roce 1985 pro VF ze dvou LP desek přeložil Honza

Pavlík. Nevím, kde se v Karlově seznamu vzal John Wayne, nejdřív jsem si myslel, že to mám ve svém soupisu fanzinů špatně i já, ale našel jsem jen celkem správně uvedené: *1985 VF – J. Wayne – Válka světů*.

On se tedy ten John Wayne vyloženě nabízí, v každém americkém seriálu nějaký starý páprda (tak v mém věku :-)) kouká v TV na černobílý film s touto hvězdou, asi se tím demonstuje generační změna.

Večer poslouchám rozhovor Ondřeje Neffa: *Dnes se pomatené Grétě klaní papež, prezidenti, politici i plénum OSN* na www.youtube.com/watch?v=wymcfjYzEw

Když se Martina Kociánová Ondřeje ptala na jeho nejuspěšnější předpověď, popsal, jak ve *Tmě* byla z postižené a tím pádem snadno manipulovatelná dívka udělána královna.

● **27. ledna** v RUR opět absentuje Honza Vaněk, jr., stále je chorobný. Filip ukecal Hanu, aby se ujala mikropovídek CKČ, pro krátké se zastaví Honza, až bude fit. Já Filipovi donesl nový Interkom, přišlo mi divné, že jsem je nevzal už minulé pondělí, ale našťástí je v IK vše důležité zapsáno, čili i zmínka, že se z tiskárny ozvali až v úterý den po naší minulé schůzce.

Bidlo musel brzy odejít a Honza Macháček nemluvil o politice, asi je na demonstrace zima, ale o svých pokusech s pěstováním fíkovniku a moruše v našich zeměpisných šířkách.

Večer mi Robert Rameš poslal FB příspěvek svého známého, který se ale dostane až do dalšího čísla. Vlastně jde o novou formu lidové tvořivosti, takhle asi dříve vznikaly lidové písně. Dnes tedy spíše fejetony.

● **29. ledna** si musím vybírat mezi setkáním matfyzáků, pořadem *Slova mají křídla*, kde se bude s autorem mluvit o knize *Jan Žižka*, škoda, že jsem si pozdě vzpomenu na Mirka Houšku, a mezi KJV, kde Richard Šusta prosloví přednášku o Suezském průplavu. Nakonec zvítězil pořad s Petrem Čornejem v Dobré trafice. O Žižkovi jsme se zase o moc víc než na Miniconu nedověděli, ale Petr Čornej je zajímavá osobnost sám o sobě a ani Renata Fučíková nebyla nudná. Večer dostávám info od Radka Dojivy o promítání v brněnském kině Scala, více na straně 28.

● **02. 02. 2020** v palindromickém datu uzavírám lednový Interkom.

Zdeněk Rampas



Skandál na Clarkesworldu

Úspěšný povídkový server (úspěšný = za jeho četbu jsou fanoušci ochotni platit a server naopak platí svým autorům) stáhl po nenávislné internetové kampani na žádost autorky* Isabely Fall povídku *I Sexually Identify as an Attack Helicopter* (Sexuálně se identifikuji jako útočný vrtulník). Jde o další epizodu ve fanatické kulturní válce, která se v USA nevyhnula ani tamnímu fandomu. Případ je o to smutnější, že editor Clarkesworldu Neil Clarke byl v té době těsně po operaci srdce, a tohle ani psaní omluvných vyjádření mu jistě v rekonvalescenci nepomohlo. (Alespoň mně by určitě hojení stehů neurychlily sliby, že do redakce zapojím ještě více senzitivních čtenářů, kteří budou předem odhalovat povídky, které by se mohly někoho dotknout. A ani sepi-sování kajících omluv, které svým duchem připomínají moskevské procesy a vyznání s. Bucharina prokurátorovi Vyšinskému. I když to nekončí kulkou do týla ve sklepě.)

Pikantní na tom je, že autorka Isabel Fall je sama snad transosoba, a chtěla povídkou reagovat na podle ní zřejmě ne dost ohleduplný až necitlivý internetový mem, ale progresivní bojovníci za lepší svět, kteří se v tom reálném orientují hlavně podle klíčových slov, ji ukřičeli. Připomíná to případ Čiňanky Amélie Zhao popsany před rokem v IK 1/2019, která se opovážila pojednávat ve své knize otroctví ve staré Číně, přičemž to jediné správné bylo a je samozřejmě to černošské a odehrávalo se na plantážích amerického jihu. (Že tam dotyčné Afroameričany prodávali arabští lovci černochů, kteří otrokářství provozovali ještě dlouho po Lincolnovi a mnohde dodnes, je jednou z mnoha věcí, o kterých se nemluví.)

Ale možná jste stejně, jako jsem byl já, zmateni tím, jak souvisí vrtulník s něčí sexuální sebeidentifikací. Mám za to, že to celé vzniklo z lidské hravosti a touhy po systematizaci čehokoli. Takhle si lidé, kteří se necítí být výhradně ani mužem ani ženou, podobně jakou skauti totemy začali vymýšlet další symboly odvozené od značek pro Mars a Venuši. V jednu chvíli to vypadalo následovně, dnes už je těch symbolů asi více, snad až dvojnásobek:



i ve Skandinávii. Jordan Peterson by mohl vyprávět a stejně tak třeba J. K. Rowlingová, vyobcovaná ze společnosti pokrokářů, protože se zastala ženy, která přišla o práci, když na twitteru napsala: „Radikální rozšíření zákonné definice ‚žený‘ tak, aby obsáhla muže i ženy, vytváří nesmyslný koncept, který bude podřývat ženská práva a ochranu zranitelných žen a dívek.“

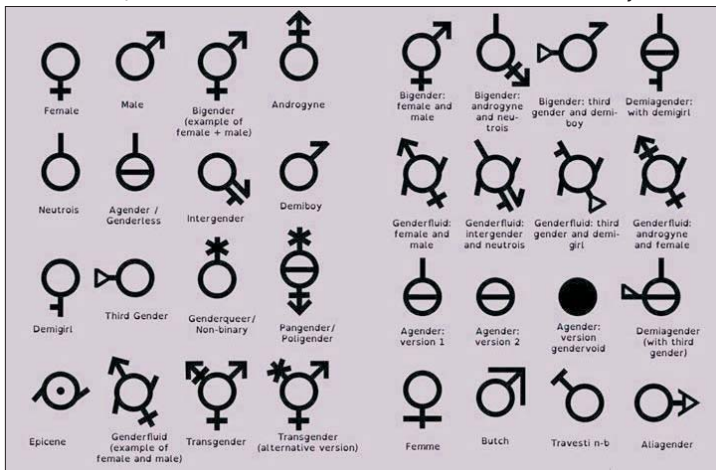
Ale zpět ke genderovým totemům: někdo si zkrátka povšiml, že některé ty obrázky vypadají jako symbol pro vyzbrojenou helikoptéru, a protože zřejmě nabylo dojmu, že už věci zašly příliš daleko, označil se za další gender, totiž *Attack helicopter*. A zjevně nebyl sám, vtíp začal kolovat, leč bojovníci za lepší zítřky to pochopili, jak také jinak, než jako potvrzení své pravdy o reakční a utlačovatelské většině... **ZR**

Odposlechnuté PS

Třeba se podobných radostí brzy dočkáme i v české kotlině. Když loni vysvětloval organizátor Festivalu fantazie, že už má ubytovací kapacity jen pro jeden heteropár, ale ještě dost míst pro jednotlivce obou pohlaví, napsal po spíše žertovné poznámce o diskriminaci stejnopohlavních párů: *Tím nediskriminujeme nikoho, každý měl možnost se od března přihlásit a vybrat si libovolně ubytování. Tím jen vymezujeme podmínky pro poskytnutí posledního volného pokoje. Pár stejného pohlaví můžeme ubytovat s dalšími stejného pohlaví, tam volná místa ještě máme. Ale nemůžeme ubytovat pár žena-muž s mužem nebo ženami, s ohledem na původní ubytované.*

Na to se mu dostalo odpovědi jakoby z jiného, samozřejmě progresivního světa: *Ono přepsáním heteronormativního příspěvku na cis-normativní se toho obvykle moc nezachrání.*

Nicméně uznávám, že v tomto případě mohlo jít o ukázkou aktualizovaného Poeova zákona o nemožnosti rozlišit (bez přítomnosti smajlíku), zda je dotyčný výrok výplodem z myšlenkové dílny progresivisty, nebo vtípem na jejich účet, tedy trollení. **ZR**





třeba po klasického Atomic Bombermana. Ten je zrovna hrou našeho mládí, tak jsme museli místnímu potěru trochu ukázat, zač je v Praze perník. Hned vedle se střídalo DDR s virtuální realitou, tam jsme se podívat nestihli. V jídelně zakotvila Deskoherna, ve které jsme mimo jiné sehráli deskovou bitvu o Hoth s figurkami z Lega. (Imperiální jednotky sice překvapily skvělým začátkem, při kterém AT-AT sundalo prvním výstřelem ubohého tauntauna povstalců, pak přišel ovšem na scénu Luke Skywalker a po vyrovnané bitvě se v epickém souboji figurky proti figurce střetl s Darth Vaderem, kterého knockoutoval ve druhém kole.)

Jan „HonzaF“ Filipovský do Koprivnice přivezl simulátor můstku vesmírné lodi Artemis, což je kooperativní hra na počítačích pro čtyři až osm hráčů, kdy každý má svou stanici (kapi-

Odposlechnuto o popkultuře

Když k oslavě čtvrtstoletí od premiéry *Přátel* vyšla kniha Kelsey Millerové o tomto „nejoblíbenějším seriálu všech dob“, poskytla asi nejpozoruhodnější obrázek o tom, v jak nepohodlném stavu se nachází současná generace amerických liberálů, kteří jsou nuceni obřadně zavrhnout to, co zároveň milují. Od doby, kdy se seriál *Přátelé* začal vysílat, ale i od jejich poslední epizody vysílané v květnu 2004 se totiž natolik proměnil veřejný prostor a představy o tom, čemu se lze smát a jak se má reflektovat realita, že je tento seriál pro mnohé odstrašujícím příkladem sexismu, homofobie i rasismu (nebo přinejmenším ignorování menšin). A to přesto, že *Přátelé* v těchto oblastech ve své době přinesli naopak průlom.

Lidovky.cz



tán, vědecký důstojník, pilot, zbraně nebo strojnova) a dohromady se snaží plnit mise, například chránit své základny. Protože každý vidí skutečně jen svou část hry a svou konkrétní stanici, je potřeba efektivně komunikovat a spolupracovat tak, aby vaše loď neskončila pod nepřátelskou palbou, bez energie uprostřed nicoty, nenabourala do asteroidu nebo nevplula do černé díry. Hra se dá za mírný poplatek stáhnout na internetu a hrát i v domácích podmínkách – my už plánujeme LAN párty jako za starých časů.

Asi nejzajímavějším a nejvýraznějším znakem Koprconu jsou kostýmy. Tolik a tak kvalitních na jednom místě se na malých co-

nech často nevidá. Špičkový byl zcela realistický Chewbacca i s kuší, nebo vánočně nazdobení Jawové. Neméně skvělé byly kostýmy imperiální 501. legie a jejich rebelských protějšků z Lion Base, kteří mají masky propracované do nejmenších detailů.

Galavečer byl pro nás drobným zklamáním – improvizáční divadelní představení nezaujalo a hlavně nebylo v celé zadní polovině sálu slyšet. Odesli jsme si ale nějaké drobné ceny z tomboly a spokojeně se vytratilí zpátky do šedi všedních dnů.

Přijedeme zas!

Lenka Weingartová

Nečekaná vlna kritiky ze Spojených států se snesla na hlavu vedení moskevského Velkého divadla, které nyní čelí obvinění z rasismu. Důvodem je více než 140 let staré baletní představení *La Bayadere*, v němž se bělošští tanečníci objevují na scéně s tmavým make-upem po celém těle. Postavy, které v představení ztělesňují, jsou totiž maurové.

O rozruch se postarala primabalerina afroamerického původu Misty Copelandová. Ta se na sociální síti Instagram podělila o svůj „šokující“ zážitek z představení v moskevském divadle. Zveřejnila i fotografii dvou baletních tanečnic, které mají na obličeji tmavý make-up, na ruce dlouhé hnědé rukavičky a na nohou hnědé punčochy (pozn. red. čímž se dopustili politické nekorektnosti zvané *Blackface*).

iDnes.cz

Hra je svět, svět je hra aneb Kultura a Impérium

Před ani ne rokem jsem zde recenzoval nový český překlad románu *Consider Phlebas* Iaina M. Bankse (*Pomni na Fléba*, Planeta9, 2018) a zmiňoval jsem se, že v edičním plánu malého nakladatelství Planeta9 na rok 2019 jsou i další dva romány z cyklu *Kultura*. Nakonec zatím těsně před koncem roku vyšel jen jeden, totiž *Hráč* (Praha 2019, původně *The Player of the Games*, Londýn u MacMillana 1980), nicméně třetí (*Use of Weapons*) zůstává, jak se zdá, v edičním plánu na rok 2020.

Není třeba zastírat, že i v tomto případě má recenzent až fyzickou radost z toho, že kniha v překladu Pavla Bakiče a v jednotné vizuální úpravě obálek Lukea J. Frosta vůbec vyšla, protože je to snad znamením toho, že se konečně podařilo Bankse etablovat i jako zjevně žánrového autora (tedy Iaina M. Bankse vedle zavedeného Iaina Bankse nežánrového, který naopak vydáván byl).

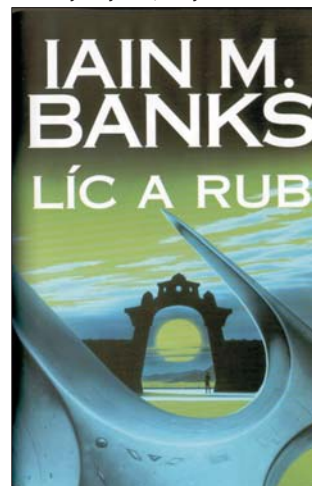
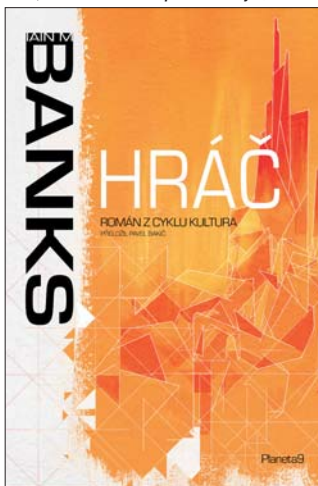
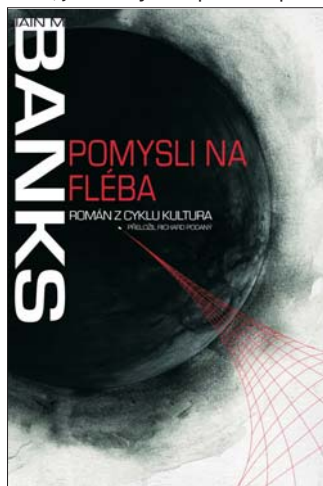
Román *Hráč* je podstatně tenčí než jeho předchůdce (čtyři sta stran ale z něj nedělají nějakou brožurku!) a i dějově je výrazně jednodušší než jeho předchůdce, skládá se z několika kapitol nestejně délky, pojmenovaných: *Deska Kultura*, *Impérium*, *Machina ex machina* a *Volný pěšec*, přičemž první je expozicí, druhá a většina třetí je vlastní zápletkou vrcholící na posledních stranách třetí doslova katastrofou, čtvrtá kapitola je peripetii bez katarze, děj sám je jednoduchý a lineární. Na závěrečné straně (doslova) je drobné odhalení, ale pochybuji, že zrovna tato pointa je pro pečlivého čtenáře jakkoliv překvapivá. Čtenář při přijímání textu asi rychle zapomene, že text je podáván vypravěčem, a to ne neosobním, ale tím, který je v románu přítomen jako postava.

K fabuli a prostředí: zatímco *Flébas* se odehrával za zničující galaktické války mezi Kulturou a Idiranskou říší, nyní již uplynulo přes sedm století a Kultura konfrontuje (ano, nikoliv je konfrontována, jak by se na okázale pacifistickou a neimperiální společnost jistě slušelo) jiné impérium, umístěné v Malém Magellanově mračnu, nazvané *Azadská říše*. *Azad* není jméno planety či imperátora, ale název hazardní hry, která celé impérium doslova vytváří: takřka všechny pozice, včetně samotného imperátora, jsou dány schopností uspět v *azadu*, me-

zi hrou a impériem tak není rozdíl, impérium je tvořeno hrou a *azad* tvoří impérium (nepočítáme-li imperiální loďstvo, finanční úřady atd., ovšem). Hra utváří pružnou rigiditu impéria (Kolo Štěstěny zvedající a klesající) a tak kontrastuje se zdanlivou anarchií Kulture, kde společenský vzestup není umožněn vlastně vůbec: všichni zůstávají tím, čím jsou a Kultura je amorfní mozaika Brownova pohybu, alespoň na první pohled.

Hráč má se svým předchůdcem podobnou strukturu *questu* a vlastně i prostředí: většina děje se odehrává daleko za hranicemi Kulture, která se vznáší za horizontem událostí, ovlivňuje je, ale není přímo přístupná (v ději ale vidíme, že naopak je přítomná, i když neviditelná). Zvláštním paradoxem se tak o Kulture dozvídáme více z její interakce s jinou mocí než z první kapitoly, která se odehrává uvnitř ní. Nicméně pokud *Flébas* byl „kosmickou operou“ s horícími hvězdolety a divokými a malebnými scenériemi z různých koutů vesmíru, pak *Hráč* je spíše „planetární romancí“ s pouhými třemi scénami. K hlavní scénarii v Azadském impériu: to je stejně tak vznešené a odpudivé, krásné a ošklivé, jak už taková impéria bývají. Atypické je trojpohlavní uspořádání, s vůdčí rolí ani mužů ani žen, ale toho prostředního, tzv. *domů* (od *dominance*, ne od *domova*), nicméně v tomto se nelze ubránit dojmu, že tato trojitost je spíše samoúčelná, i autor (respektive onen vypravěč z *Kulture*) čtenářům říká, že domy bude označovat takovým pohlavím, jaké by měla v té dané roli lidská rasa, a popravdě, o ženách se zde mluví málo a o „ženských“ domech vlastně vůbec, domové spíše působí jako samci až archetypální jako z feministických příruček.

Quest, který má hlavní hrdina Jernau Morat Gurgeh (ne zcela dobrovolně) splnit, je zúčastnit se pravidelného turnaje v *azadu* jako host z Kulture (v Azadském impériu chápané jako zdegenerované ve všech odstínech tohoto slova). Gurgeh je onen eponymní *Hráč*, protože jeho životem je hraní her, sotva tedy může někdo být vhodnějším reprezentantem Kulture než on, a Gurgeh, ač ke hře přinucen vydíráním, přesto se postupně stává hráčem naprosto oddaným (snad bychom mohli říci, že se *poazaduje*). Postupně ale zjišťujeme, že jeho účast ve



Lucie Lukačovičová zavítala do Liberce a představila svou novou knihu

Můžete svou nejnovější knihu představit, její děj, vznik atd.?

Můj čerstvý román „Poslední bůh“ se odehrává v alternativní Indii v 19. století, čili v období nadvlády Britského impéria. Alternativní v tomto případě znamená, že se vynálezy poháněné párou rozšířily a uplatnily mnohem víc, než tomu bylo ve skutečné historii. K tomu jsem přidala špetku nadpřirozena vycházejícího z dávných (zejména indických) mýtů.

Hlavní hrdina je vynálezce Edgar Sangatte, který doufá, že v Indii bude mít klid na svá bádání. Což se mu pocho-pitelně nespíná, protože ho čeká dobro-družná cesta napříč zemí, zápas s piráty, s vražedným lupičským kultem i britskou byrokracií. A také boj o udržení vztahu s manželkou Eliantou, která není tak úplně člověk.

Kniha je mimo jiné poklonou dílu Ju-lese Vernea a Rudyarda Kiplinga – a na předsádce má pečlivě vyvedenou dobo-vou mapu Indie.

Kde jste pro ni čerpala inspiraci?

Mám dlouholeté vazby na Indii, část mojí rodiny tam pobývá a pracuje. Takže krom studia historie a starých eposů (ta-ková Mahábhárata je jak „Hra o trůny“ na steroidech!) jsem měla dostatek autentických historek, vlastních zážitků i míst, která jsem viděla na vlastní oči – a kde jsem část románu přímo psala.

Příběh lze zařadit do subžánru sci-fi, steampunku, že? Je vám tento žánr blízký i v osobním životě? A proč jste si ho vybrala pro svou literární tvorbu?

Steampunk je pestrý a inspirující a steampunková estetika je mi blízká i v hudbě (např. skupiny Clockwork Dolls, Abney

hře má další a další hlubší významy a záměry za těmi, které ví-díme na první či druhý pohled, a že Hra se hraje od počátku s cinklými kartami, aniž proto přestává být hrou, jen její důsled-ky jsou stále závažnější a zásadnější pro samotnou existenci Azadského impéria. Pokud na začátku knihy potkáváme Gur-geha jako lehkomyslného hazardního hráče, na konci se loučí-me s psychicky otřeseným člověkem, který, ač hráčem, byl fi-gurkou v dalekosáhlejšímu aktu a domácké prostředí, do které-ho se vrací, vypadá až falešně a surreálně, a to ne pro fanta-stickou krajinu orbitálu, ta je stejná, jaká byla na začátku knihy, to právě dějový oblouk přináší emoční změnu v očích čtenáře stejně jako v Gurgehových. Zdánlivě periferní roli mají dva dro-ní (Kultura bez inteligentních strojů není Kulturou!), z ostatních postav je třeba zmínit zejména samotného azadského císaře (snad neprozrazují něco překvapivého, ale je to on, kdo nako-

Park atd.) a oblékání, obzvlášť ve směsi s asijskými prvky. Dostala jsem pozvání na steampunkové pikniky (přes skupinu Steamzine.cz a Markétu Weinlichovou) a byl to vždycky skvě-lý zážitek.

Co se románu týče, možná v některých ohledech není dost „steam“ nebo dost „punk“, ale já ráda experimentuji s různými žánry, hlavně s jejich prolínáním. Takže „Posledního boha“ lze označit taky třeba za historickou fantasy nebo alternativní historii. Nejdůležitější pro mě je, aby se kniha dostala ke čtenářům, které bude bavit.

Jedná se o uzavřený příběh, nebo plánu-jete pokračování?

Příběh je samostatný a uzavřený – ale pokud bude kniha úspěšná, mohla bych se k hrdinům vrátit v dalším díle, kdo ví?

Knih vychází celá řada, i na poli fantasti-ky. Proč by si měl čtenář přečíst váš ro-mán? V čem je originální?

Dá se číst jako tři různé příběhy podle toho, co čtenáře zaujme: jako akční dob-rodružství, jako cestopis s mytologický-mi a historickými prvky, který vám umožní projít exotickou zemí, aniž byste museli opustit pohodl-né křeslo – anebo jako výpověď o vztahu dvou lidí, kterým na sobě navzájem záleží, ale rozděluje je řada odlišností.

V příběhu vskutku nechybí ani vztahová linka. Jak se vůbec zrodil nápad na ústřední dvojici, která je poměrně vzhledově nevyvážená...

Nevyvážená nejen vzhledově, ale i světónázorem. Zajíma-vá postava by měla být ambivalentní – a v tomhle případě se

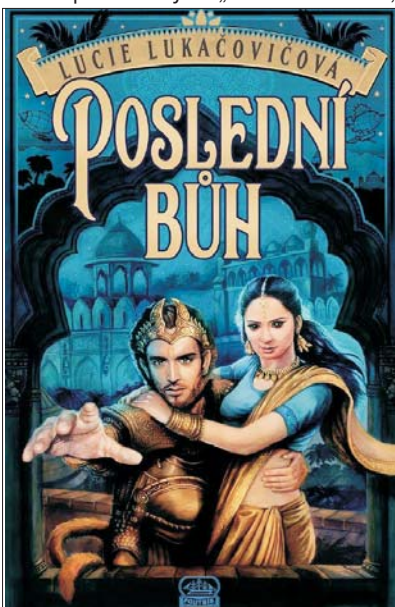
nec čelí Gurgehovi jako finální soupeř, který je pozoruhodně životnou a tragickou postavou.

Překlad Pavla Bakiče (z žánrových věcí je třeba zmínit jeho převody Tregillise a Gibsona), který tentokrát nahradil Richar-da Podaného, je velmi zdařilý a Bakič si dokázal tvůrčím způso-bem poradit s nelehkým originálem.

Uvidíme tedy, jestli se Planetě9 podaří vydat i další kulturní počiny. Česká kultura je nejpzději od Jungmanna postavená na tradici excelentního překladu, kterým rozšiřuje jinak omeze-né možnosti středněvelkého národa, a překlady knih jednoho z největších soudobých britských prozaiků jsou bezesporu pří-nosem zásadním už z tohoto principu, že jsou to knihy čtenář-sky vděčné, což je bonusem vždy vítaným.

Ondřej Šefčík

Iain M. Banks: Hráč, Praha 2019, Planeta9, 381 str., 449 Kč



Edgar a Elianta doplňují navzájem. Nutí jeden druhého vystoupit z komfortní zóny a pochybovat. Popis vzhledu postav to už jen doplňuje a... řekněme ilustruje. Příběh si do jisté míry pohrává s archetypem Krásky a zvířete, přičemž převrací naruby vnitřní obraz hrdinů (Edgar má navzdory pevné morálce, humanismu a všemu, co dokáže a zná, smůlu, protože v 19. století byl jakýkoliv viditelný fyzický hendikep odsuzován. Na druhé straně Elianta se dokáže jevit navenek půvabná skoro každému, ale uvnitř má hodně chladu a tmy).

ctností“ od Petry Lukačovičové (nejsem nekritická vůči sestře, ba naopak!) – svižný děj, zajímavé postavy a moderní magie v současné Praze.

Mezi vaše zájmy patří kaligrafie a kresba – už jste někdy komponovala vlastní tvorbu do knih?

Ne. Necítím se na to na dostatečné úrovni, dostatečně zručná. Takže nechávám ilustrátorskou práci povolanejším. Obálky všech mých samostatných románů vytvořila Jana Šouflová, která je prostě úžasná! Kromě fantastické malby sama píše („Svitky z londýnského mostu“) a čarokrásně hraje na harfu.



Často přispíváte i do různých antologií. Poslední z nich byla Ve stínu Říše, která vyvolala poměrně kontroverzi. Kvůli čemu?

Jde o sborník fantaskních povídek s tématem 2. světové války. Video, natočené dobříšskou knihovnou jako reklama na knihu, bylo vedením města Dobříše napadeno a cenzurováno jako propagace nacismu. Přitom jde o parodii staré počítačové hry Wolfenstein, kde hrdina běhá a střílí nácky. Video není určeno pro malé děti, ale samotná antologie taky ne! Nejsem milovnicí stíleček, ale s nadsázkou zpracovaný „Wolfenstein v knihovně“ mi opravdu nepřipadal jako něco, co by vybizelo k hajlování.

Pohybujete se jen na poli žánru sci-fi a fantasy? A pokud ano, jaký žánr byste chtěla vyzkoušet, a který vás naopak vůbec neláká?

Jak už jsem zmínila, jsem experimentátor. Ráda míchám žánry: sci-fi s detektivkou (viz můj román „Stanice Armida“), fantasy s historickým románem („Zelený drak, Karminový lev“), pohádky a mýty s moderní detektivkou („Detektivní kancelář Sirius“), magický realismus a noir atd.

Fantasy nejsou jen elfové a draci – a sci-fi nejsou jen roboti a lasery.

Za jeden z nejobtížnějších žánrů považuji humornou prózu, ale na tu bych si ještě troufla. Nijak mě neláká např. splatterpunk (zjednodušeně řečeno horor s důrazem na nechutnost).

Jaké plánujete projekty, knihy v blízké budoucnosti?

Další romány jsou v plánu, ale v nejbližší budoucnosti mi vyjde povídka „Muzeum zrud“ v antologii „Ve stínu magie“, která má stejné editory i nakladatelství jako výše zmíněná sbírka povídek „Ve stínu Říše“. Už je i v předprodeji.

Můj příběh je noirová detektivka s fantasy prvky, kde hlavní hrdinka je soukromé očko se zvláštními schopnostmi. Tak doufám, že si příjemně počtete!

Jiří Louda

<https://ceskolipsky.denik.cz>

<http://lucie.lukacovicova.cz/>

78 % na Databázi knih, takové je zatím hodnocení knihy od uživatelů. Sledujete podobné statistiky a recenze? Jaká se vám zatím dostala zpětná vazba od recenzentů?

Přiznám se, že statistiky jako takové příliš nesleduji – ale zajímají mě názory čtenářů i recenzentů. Co se líbilo, co ne, co zaujalo? Můžu si z těch postřehů něco vzít pro další tvorbu? Autor se podle mě má vyvíjet. Úplně nejraději jsem, když svoje nadšení čtenáři sdělí svému okolí – a své výhrady přímo mně.

Jinak recenzi na „Posledního boha“ je spousta (fantasy-mag.cz, lukbook.cz, sarden.cz, fandom.sk, tištěné časopisy Pevnost a XB-1 atd.), zatím všechny kladné. Ale asi nejtipnější se objevila na blogu Knižní díra.

Sledujete tvorbu svých kolegů?

Rozhodně. Výbornou sci-fi píše Julie Nováková a Vilma Kadlečková, alternativní historii a military sci-fi zase Honza Koutouč. Koho zajímá horor, zkuste Kristinu Haidingerovou, tradičně dobrodružné romány umí Leonard Medek, fantasy „krváky“ Hanina Veselá a krutě poetickou historickou fantasy Františka Vrbenská.

Pokud chcete specifickou lahůdku, zkuste román „Sbírka

Roger Scruton: ● potřebě národů

Od referenda před třemi a půl lety sleduji se zaujetím politické drama kolem vystoupení Velké Británie z EU. Říkal jsem si tedy, že bych si událost, k níž dojde o dnešní půlnoci, rád připomněl nějakým článkem na blogy.

Jelikož v lednu navíc zemřel p. Scruton, rozhodl jsem se spojit oba motivy, a půjčil jsem si z městské lidové jeho knihu *O potřebnosti národů*.

O potřebnosti národů je brožura, dalo by se říci politický pamflet, z roku 2004. Jejich 11 krátkých kapitol jsem přečetl zhruba za hodinu. Hlavním přínosem textu je hezké vystižení přínosu národního státu pro praxi slušného demokratického státu, který respektuje občanská práva. Poukazuje na empirickou zkušenost, že národní příslušnost *není jediným druhem společenské příslušnosti a ani není výlučným pojítkem. Je však jedinou formou příslušnosti, která se až doposud ukázala schopná podporovat demokratický proces a liberální vládu zákona.*

Čtenář musí ke knize přistupovat s tím, že autor používá pojmy svým osobitým způsobem, který je založen především na anglické zkušenosti – byť p. Scruton samozřejmě důvěrně a hluboce znal a cenil řadu jiných kultur, včetně té naší.

Z toho vyplývá i to, že si vybírá příklady národního státu, které se mu hodí a líbí (nebo které možná jen jako ideální konstruuje), a naopak zlé nacionalistické státy, které v historii reálně existovaly, označuje za patologické formy, které se nepočítají.

Nemám sklony hádat se o slovíčka, takže v principu bych souhlasil s p. Scrutonem, že pro demokratickou vládu je zdravým předpokladem, když existuje mezi občany (sousedy) po právu obývajícími určité území, sdílená představa, že na sebe pohlížejí jako na určité „my“. K tomuto zájmenu se autor v celé knize vrací jako ke klíčovému pojmu.

[...] Národní loajalita nejenom vyúsťuje v demokratickou vládu, nýbrž tato vláda si ji navíc zcela zásadním způsobem osvojuje. Lidé, kteří jsou spojeni národním „my“, bez potíží akceptují vládu, s jejímiž názory a rozhodnutími nesouhlasí; bez potíží také přijmou legitimitu opozice či svobodné hlásání zdánlivě ostudných postojů. Stručně řečeno jsou tyto lidé schopni žít v podmínkách demokracie a své politické aspirace vyjadřovat prostřednictvím volební urny. Žádný z těchto kladných aspektů nenajdete ve státech, v nichž se ono „my“ opírá o kmenovou identitu nebo o víru.

Klíčovým mechanismem, který zajišťuje stabilitu přívětivého režimu v národním státě, je dle p. Scrutona *accountability* (v knize se překládá jako *zodpovědnost*, já bych použil spíše *politická odpovědnost*). Politická odpovědnost znamená, že veřejný činnostník, který učiní něco nehorázného, odstoupí. I pokud neodstoupí, tak nehorázná vláda je ve volbách odvolána a nahrazena.

Toto je podstata, která v rámci národního státu v praxi zajišťuje, že vláda musí vyvažovat neustále různé zájmy do nějaké dlouhodobě přijatelné podoby.

Autor volá k obraně proti nepřátelům národního státu, kteří ho ničí, a s ním hrozí zničit i svobody a výhody, které občanům přináší demokratický národní stát. Za jeho vnitřní ohrožení považuje nadměrnou imigraci lidí, kteří nepociťují závazek vůči „nám“ a nepovažují se za jedny z „nás“.

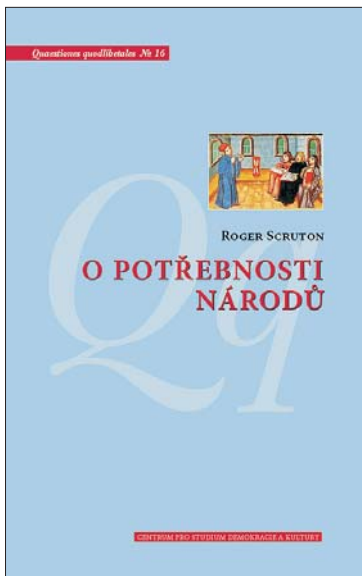
Vnějším ohrožením národního státu jsou pro p. Scrutona všechny nadnárodní organizace tvořící právo, které nemůže národní parlament následně změnit. Svou polemiku míří hlavně proti EU, OSN, ale i WTO. Činovníci, kteří v těchto organizacích tvoří předpisy, sledují jen nějaký jediný zájem, pro který je příslušná mezinárodní úmluva vytvořena: například zajistit migrantům lidské právo na azyl anebo zajistit globálním korporacím právo volného obchodu nenarušované národními zákony. Takto vzniklé úmluvy však platí bez ohledu na to, že se v jednotlivé zemi změní okolnosti a že taková pravidla narušují společenskou rovnováhu a poškozují občany určité země. Činovníci nadnárodních organizací nenesou vůči voličům žádnou

politickou odpovědnost za svou činnost: i když jejich předpisy způsobí sebevětší pohromu, tak žádný z nich neztratí svou práci v důsledku voleb, protože volby se týkají jen národních parlamentů a vlád. Zásady, které si mezinárodní organizace vymyslely, musejí pak v praxi realizovat národní orgány, a to ještě jen v těch zemích, kde platí vláda zákona (což jsou právě typicky národní státy), protože diktatury si z mezinárodních úmluv nic nedělají, přestože pro ty tyto v mezinárodních organizacích hlasují a mluví do jejich podoby. Mezinárodní organizace též nemají ze stejného důvodu ani žádné zábrany útočit na svobody občanů: p. Scruton v té souvislosti kritizuje setrvalé skandální pokusy orgánů Evropské unie o zavedení trestných činů spočívajících ve vyjadřování určitých vláde nepřijemných názorů (xenofobie atd.).

Osobně se mi myšlenky p. Scrutona líbí, i když se často rozcházejí s mnoha politickými názory, pro které jsem většinu života hlasoval. Jeho hlavní postřehy o souvislostech mezi politickou odpovědností, občanskými svobodami a pocitem národní sounáležitosti jsou pozoruhodné, i když současně jednotlivé argumenty a konkrétní příklady nejsou vždy plně přesvědčivé, nebo jsou dokonce celkem pochybné.

P. Scruton psal právě v době, kdy se EU čerstvě rozšířila mj. o Česko a začínal pokus o evropskou ústavu.

Teze o odporu proti mezinárodnímu zákonodárství a soudnictví došly praktického testování až nyní, v právě dokončovaném brexitu. Zachování politické odpovědnosti vládnoucích vůči ovládaným prostřednictvím voleb (v britské volební han-



Knížka žánru sci-fi plná invence: Groteskní utopie

V nepřírozeném prostředí naší literatury posledních let představoval žánr vědecké fantastiky něco zvláštního. Pomineme-li jeho specifiku, která sci-fi posunovala kamsi mimo seriózní literaturu, a tím i částečně z cenzurního dohledu, nabízel tento druh literatury možnost vyjadřovat se alegorickým způsobem k absurditám systému. Autoři jinotajných příběhů se tak mohli, třeba bezděky, ocitnout v rolích kritiků režimu. Proto myslím, že na české i slovenské scify se zcela hodí sociologicky zavedený termín „šedá zóna“, označující skupinu lidí stojících tehdy někde na hranici trpěného a stíhaného.

Politické změny nutně posunuly kritéria této literatury. To, co se mohlo před časem jevit jako odvážné a kritické, je dnes třeba jen banální a užvaněné. A tak lze logicky očekávat, že další směr sci-fi se pustí kamsi do mezigalaktických sfér, kde rozpoutá hvězdné války, vyzbrojí příšery laserovými děly a stvoří bicepsy a mytologickým leskem oplývající hrdiny. Tento trend je patrný při letném pohledu na stoly pražských „prodejců“.

Přesto je k máni kniha sci-fi, která není přenošeným plodem zmíněného alegorického období české fantastiky, a přitom s produkty poetiky „báje a meče“ nemá nic společného, jmenuje se **Utopie**, nejlepší verze a jejím autorem je fanouškům sci-fi známý, ale zde samostatně debutující Ivan Kmínek (vydalo Středověké nakladatelství v edici Futurum).

Téma románu – vytvoření ideální společnosti, moderní utopie, jež by přinesla obecné štěstí, ovšem s jednou podmínkou, totiž potlačení svobody jednotlivce, bylo v tomto století realizováno nejednou. Bohužel, nejenom literárně. Iluze utopistů minulých věků se díky zcela reálným zážitkům holocaustu a gulagu změnily ve 20. století v děsivé přízraky, a ideálem se stává společnost neutopická, třeba méně dokonalá, snad i trochu chaotická, ale svobodná.

Kmínek ale nenapsal nějakou pochmurnou vizi odcizeného totalitního světa, jak ho známe třeba z románu Aldouse Huxleyho či Karin Boyové, Kmínkova zkušenost byla totiž obohacena prožitým dadaismem reálného socialismu, který kromě toho, že byl nepřijemný, byl také často k smíchu pitomý.

týrce pod heslem „Take Back Control“) mi připadá asi jako nejsilnější argument pro vystoupení Velké Británie z EU, který jsem v debatách o brexitu slyšel; pokud bude Brusel vládnout v budoucnu nad EU nerozumně, může se živá politická odpovědnost v UK stát hmatatelným a dlouhodobě přínosným ziskem brexitu. Samozřejmě proti tomu stojí v bolestném dilematu osudy různých skupin lidí (v Británii i v EU), kteří za vystoupení UK ze společného trhu zaplatí třeba zrušením svého pracovního místa.

Závěrem bych ještě připomenul vřelý vztah p. Scrutona k ČR. V červenci 2019 mu zjistili rakovinu s akutním ohrožením života. Ještě v listopadu dorazil do Prahy a převzal od předsedy českého Senátu (v mezidobí též zemřelého) p. Kubery stříbrnou pamětní medaili Senátu. Několik dnů před smrtí publikoval v časopisu Spectator (www.spectator.co.uk/2019/12/roger-scruton-my-2019) stručné poznámky o právě uplynulém roce 2019 a o návštěvě Prahy tam napsal pěkné vyznání českému národu:

Také zde, stejně jako v Huxleyho Zániku civilizace, je novorození naprogramován osud (Kmínkova společnost to provede pod záminkou kontroly kyčlí). Ale tím vlastně podobnost končí. Kmínkův přístup je totiž veskrze parodistický. A to jak vůči žánru – používá vyčichlých patvarů ze slovníku sci-fi tak i ke společenskému systému a hrdinům samotným. Navzdory všem futuristickým kulisám a rekvizitám brzy poznáváme společnost naši – její stádovitou konzumnost, bezduchou monotónnost, absenci duchovního horizontu. Zvláště zábavná a provokativní (vždyť text vznikl někdy v letech 1986-1987) je ale i parodizace některých posvátných intelektuálních mýtů. To když projektanti uskutečněné Utopie usoudí, že společnost je příliš poklidná a vyrovnaná, a proto ji infiltrují umělé vyšlechtěnými devianty – členy nekonformního uměleckého hnutí „Nezávislí“, opozičníky vystupujícími pod hlavičkou „Nový život“ a filozofickým sdružením „Temný mrak“. Ti mají za cíl vzbudit rozruch, pak pohoršení, a posléze být překonáni novou harmonií Zjevení. Je jisté, že se to trochu vymkne z rukou.

Přes vsudypřítomnou komiku klade Kmínkova Utopie otázku ne právě nepodstatné: do jaké míry jsou naše životy skutečně svobodné, nikoli jen předurčené k zmechanizovanému ubíjení vymezeného času, jako „forma existence bilkovin“? Antihrdina, věčný outsider, pojišťovací agent Viktor Kaminský „odhalli“ projekt predestinace a systém detailního naprogramování životů, ale jeho zoufalá snaha to sdělit, upozornit na monumentální rozměry manipulace, je brána jako fantasmagorické blábolení cvoka. Z parodistické fikce se stává traktát o svobodě, zmechanizování života a nemožnosti sdělit něco mimo úkou osobní zkušenost.

Domnívám se, že ke Kmínkově Utopii je možné mít jen jednu výhradu: jeho vyprávění se podobá jždě na tobogánu invence, a té je v knize tolik, že by jiným vystačila hned na několik slušných příběhů dalších.

Jiří Peňas

Práce 8. 5. 1991, str. 5

Češi předali pamětní medaili zrovna euroskeptikovi, konkrétně mně, v dojemném obřadu, který mi připomněl důvody, proč – přes všechny přednosti Poláků, Maďarů, Rumunů a mnohých dalších – jsem své srdce nechal právě u těch ostýchavých, cynických Čechů a už jsem je nedostal zpět.

Knihu bych doporučil: přestože jednotlivá tvrzení mohou vyvolávat otázky nebo i pochybnosti, vcelku jde o stručné, působivé a podnětné čtení.

První věta knihy: *Demokracie vděčí za svou existenci loajalilitě vůči národu – loajalilitě, o níž předpokládáme, že ji sdílí vláda i opozice, všechny politické strany i všichni voliči.*

Poslední věta: *Pokud se suverenity zbavíme, přivoláme nejprve despotii a posléze anarchii, které se Kant tolik obával.*

Jára Mikovec

Goodreads: 80 % (z 21 hodnocení)

Databáze knih: 83 % (z 8 hodnocení)

Peter Newman

Medailonek: Název jeho webovek prozrazuje vše: „*Run Pete, Write! Running, writing and the Peteness of being.*“ O běhání se tam mnoho nedozvíte, ale o psaní a „pěfovitosti bytí“ si tam můžete číst od rána do večera. Peter Newman žije v hrabství Somerset v Anglii se ženou a synem. Místo a syn nejsou pro tento text relevantní, žena ano. Spisovatelka Emma Newmanová s manželem úzce spolupracuje, namluvila audioverze knih z jeho druhé trilogie, ale zejména společně tvořili podcast *Tea and Jeopardy* (tedy „Čaj a nebezpečí“) ověřený v roce 2017 cenou Hugo. Když už se *Tea and Jeopardy* někde objevilo živě, vystupoval v něm Peter Newman v roli saturninovského komorníka. A je to dost vtipné, doporučuji. U nás je Newman známý díky trilogii *Tulák* (Host, 2016, překlad Jakub Kalina, v orig. *The Vagrant*, 2015). Aktuálně dokončuje trilogii *Deathless* (*Nesmrtelní*), jejíž dva díly v angličtině už jsou na světě, třetí vyjde 11. června 2020.

Peter Newman byl zlatý, z lidského hlediska objev Bristol-Conu. To není nic proti ostatním autorům, všichni byli moc milí a ochotní. Ale tohle setkání bylo jaksi speciální. Náš rozhovor byl nejdelší, po něm mi nabídl, že kdybych potřeboval někoho dalšího, sežene mi ho, a panel, kterému předsedal, byl nejlépe zorganizovaný a nejlépe vedený ze všech mnou zhlédnutých. Takového člověka na conu chcete. Až jsem se zastyděl, že jsem z jeho první trilogie četl jenom *Tuláka*.

Zajímavé odkazy pro anglicky čtoucí:

Stránky Petera Newmana: www.runpetewrite.com
 Twitter Petera Newmana: twitter.com/runpetewrite
 Rozhovor pro Fantasy Book Review z roku 2015: www.fantasybookreview.co.uk/interview/2015/peter-newman
 Rozhovor pro Fantasy Book Review z roku 2017: www.fantasybookreview.co.uk/interview/2017/peter-newman
 Rozhovor s Markem Lawrencem: thatthornguy.com/2016/04/02/an-interview-with-peter-newman

Zajímavé odkazy pro anglicky mluvící:

Rozhovor s Timem Clarem: www.timclarepoet.co.uk/death-of-1000-cuts-season-2-episode-21-chatting-with-peter-newman
Tea and Jeopardy s G. R. R. Martinem z WorldConu 2017: www.youtube.com/watch?v=Fa2aZVOGN08

Rozhovor – český překlad:

Série Tulák vyšla už před pár lety. Jak se na ni zpětně díváte?

Co si o ní myslím teď, když je dokončená? Vlastně na ní mám hezké vzpomínky. *Tulák* byl můj debut. Jedna z výhod toho, když vydáte prvotinu, je, že se o vás podle toho starají. Jezdíte na první cony jako autor, jste poprvé součástí panelů, máte autorská čtení – a tyhle chvíle jsou svým způsobem kouzelné. Takže když se na ty knihy ohlédnu, mám velmi příjemné vzpomínky.

Je to už nostalgie?

Ano, myslím, že ano. *Tulák* vyšel roku 2015.

Takže vlastně ne tak dávno...

Takže vlastně ne tak dávno. *A Sedma* vyšla v roce 2017, paperback v roce 2018. Takže to teď vnímám jako uzavřenou kapitolu. Taky všechny ty věci dopíšete o něco dřív, než vyjdou, takže pro čtenáře to není tak dlouho, ale pro mě je to trochu delší doba. Takže ano, je to nostalgie. A samozřejmě je tu vždy obava z toho, že se k těm knihám vrátíte a bude to trapné, ale tady se mi to neděje. Co se ovšem stalo... vždycky, když něco píšete, říkáte si, jak to další bude lepší. Představoval jsem si to jako graf, kde se v jednom kuse zlepšujete. Myslel jsem si něco jako: Dobrý, tahle knížka byla takhle dobrá, takže další knížka musí být o něco lepší a ještě lepší a ještě... Ale ve skutečnosti... ano, zlepšujete se v psaní, ale různé knihy vyžadují různé věci. Když jsem dokončil trilogii *Tulák*, chystal jsem se psát další věci a chtěl jsem něco, co v *Tulákovi* nebylo, ale zároveň jsem chtěl zachovat to dobré, co v *Tulákovi* bylo.

Zachovat to dobré a zlepšit, co chybělo...?

Takhle to nefunguje. Když si vytvoříte styl, který zdůrazní jednu věc, často tomu musíte něco jiného obětovat. A s tím se holt musíte vyrovnat. Rozhodnete se, co jiného chcete tentokrát zlepšit. Doufám, že celkově je všechno o něco málo lepší.

Když se podíváte na to, jak jste napsal, řekněme, první knihu Tuláka, a na to, jak píšete teď, cítíte v tom rozdíl?

Ano. Další věci je, že odlišné projekty mají odlišné hlasy. *Tulák* je napsán velmi konkrétním stylem, připadá mi správný pro daný svět, správný pro to, o co jsem se tam snažil – ale není nutné správný pro všechno, co napíšu. V *Tulákovi* je čtenář trochu odsunut, nejsme v *Tulákově* hlavě, jsme pozorovatelé a tvoříme si úsudek o tom, co dělá, jaký je. Oproti tomu v té nové trilogii jsem chtěl něco osobnějšího. Jsme v hlavách postav – a to je úplně jiný způsob psaní, minulý čas převažuje nad přítomným časem, slyšíte všechny myšlenky... Takže je opravdu těžké to porovnávat. A jsem si jistý, že ostatní to srovnávat budou. A vždy je zde autorský styl nebo preference, to se vždycky projeví.

Spolupracoval jste s překladateli?

V některých případech je dialog mezi překladatelem a autorem nutný, aby se vyjasnilo věci, se kterými překladatel bojuje. Ale v mém případě se to nestalo. Bylo to jakože: Gratulujeme, tady to máte. A to bylo všechno. Nemusel jsem hnout prstem.

Každého autora se ptám: která z vašich knih by měla být přeložena do češtiny. Ale ve vašem případě je to jasné...

Ano, byla tu ta první trilogie, *Tulák*, druhá trilogie právě vychází, dvě knihy jsou na světě a třetí vyjde příští rok. Takže bych preferoval *Deathless* (*Nesmrtelní*), tu bych doporučil.

Můžete prozradit českým čtenářům, o čem nová trilogie je? A dá se to nějak srovnat s Tulákem?

Nějaké podobné věci se tam objevují. Je to svět s velmi podiv-

Adrian Tchaikovsky

Medailonek: Nikdy není pozdě a vždycky je naděje. Tak zní ve zkratce příběh Adriana Tchaikovskyho. Ve dvaceti letech začal obesílat nakladatelství a literární agenty. Patnáct let se nic nedělo. Slíbil si, že pokud do pětatřiceti neprorazí, zabalí to. Dva týdny před limitem se ledy hnuly a o rok později vyšel první díl série *Stíny vědoucích* (*Shadows of the Apt*), *Impérium černé a zlaté* (2010, Zoner Press, překlad Hana Šimečková, v orig. *Empire in Black and Gold*, 2008). Dnes je to autor ověčený Arthur C. Clarke Award za nejlepší sci-fi roku 2016 a British Fantasy Award za nejlepší fantasy roku 2017. Na překlad fantasy *The Tiger and The Wolf* (*Tygr a vlk*) si ještě počkáme, v češtině ovšem kromě tří děl *Stínů vědoucích* vyšlo právě oceněné sci-fi *Děti času* (Triton, 2018, překlad Zdeněk Uherčík, v orig. *Children of Time*, 2015) a naposledy *Ocelová šlechta* (2019, Planeta9, překlad Martin D. Antonín, v orig. *Ironclads*, 2017).

Adrian Tchaikovsky byl na BristolConu velmi ochotný a příjemný, ač jsem jej odtrhl od diskutující společnosti a přestože byl tak trochu inkognito (nebyl v žádném panelu, nepodepisoval knihy, přišel v převleku za prostého návštěvníka). Myslím, že byl mou žádostí trochu zaskočen (*Jste Adrian Tchaikovsky? A udělal byste se mnou rozhovor pro jeden český web?*), ale snad jsme se s tím oba vypořádali se ctí.

Zajímavé odkazy pro anglicky čtoucí:

Stránky Adriana Tchaikovskyho: <https://shadowsoftheapt.com>
 Twitter Adriana Tchaikovskyho: twitter.com/aptshadow
 Rozhovor na SFFdirect: <https://sffdirect.com/interview-science-fiction-fantasy-author-adrian-tchaikovsky>
 Rozhovor na The Quill To Live: <https://thequilltolive.com/2018/09/11/redemptions-blade-and-children-of-time-an-interview-with-adrian-tchaikovsky>

Zajímavé odkazy pro anglicky mluvící:

Rozhovor o románu *Redemption's Blade*:
www.youtube.com/watch?v=qpTxKy_zC1E

nými bytostmi a věcmi. Je to takový mix z pohádek bratří Grimmů, nebo to, jak vnímám pohádky bratří Grimmů já. Opravdu se mi zamlouvá myšlenka, která se ve starých příbězích objevuje často, že sejit z cesty je nebezpečné, že vyjít ven po setmění je nebezpečné a podobně. V mnoha dnešních fantasy jsou hrdinové strašně heroičtí, jakože: jasně, jsou tu příšery, ale náš hrdina je na ně připraven. Pusťte mě na ně, já si s nimi poradím. Chtěl jsem vytvořit svět, kde by byl život pro obyčejného člověka děsivý. To na jednu stranu. A na druhou stranu jsou tu nesmrtelní, kteří se reinkarnují v tělech svých potomků, svých dětí a vnoučat.

To je taky pěkně děsivé!

To je taky děsivé. Chtěl jsem takovou pokrivenou nesmrtel-

Rozhovor k četbě i poslechu (Three Crows Magazine):
threecrowsmagazine.com/interview-with-adrian-tchaikovsky

Rozhovor – český překlad:

Řekl bych, že cesta českého publika k vašim knihám byla složitá, protože proběhla nadvrát. Poprvé to byly tři svazky série Stíny vědoucích, jimiž to, pokud vím, skončilo, a teď jsou to Děti času a Ocelová šlechta. Vypadá to, že do České republiky přichází nová éra knih Adriana Tchaikovskyho. Co byste řekl o těch knihách, které v češtině vyšly? Co si o nich myslíte?

Já jaksí nečtu česky, takže nevím.

Jasně, samozřejmě. Myslel jsem tím, jak se díváte na své knihy, které vyšly v češtině, co si o nich myslíte? O svém psaní?

Stíny vědoucích byla první kniha, kterou jsem vydal a má určitou auru toho, že to bylo také přeloženo. Opravdu dobře se knize kupodivu dařilo v Polsku, ale nechytlo se to v jiných zemích. A pak jsem napsal hodně věcí, které jsou dostupné jen v Anglii, až přišly v roce 2015 *Děti času*. To mi udělalo jméno, abych byl upřímný. A od té doby to bylo skvělé.

Ocelovou šlechtu vydala Planeta9. Je to opravdu malé nakladatelství, které si ale velmi dává záležet na překladech, řekl bych, že je to prestižní záležitost. Co vy a překladatelé? Spolupracujete s českými překladateli, nebo vůbec ne?

To je různé. Někdy prodáme práva a lidem to stačí, jindy mě překladatel osloví a probíráme různé aspekty překladu. Knihy, které jsou blíž současnosti, dají většinou víc práce, protože si do nich různě vymyslím, přidávám popkulturní odkazy, které nemusí být přenosné. Vypadá to, že *Dogs of War* (*Psi války*) jsou prošpikovaní tím, co přirozeně funguje jen pro anglicky mluvící publikum, možná ani pro to někdy ne, takže o různých pasážích jsem tady s překladateli diskutoval hodně.

Hodně vašich knih nebylo přeloženo do češtiny. Co byste doporučil českému publiku, které čte anglicky?

nost. Ale oni pomáhají bránit lidství proti těm děsivým věcem. Ale taky jsou sami trochu děsiví. Je to takový podivný mix mezi vysokou fantasy a temnou a strašidelnou a podivnou fantasy.

Tak to se těším, až si to přečtu! Takže na tom teď pracujete? Jaké máte plány do budoucna?

Právě teď rediguji třetí knihu trilogie. A plány do budoucna mám, ale nemůžu o nich mluvit.

Ale no tak! Bude to v češtině, nikdo tomu nebude rozumět! Uvidíme. Ale první věcí je teď pro mě ta třetí kniha.

Dobrá, moc děkuji za rozhovor.

Honza Křeček

Po dvaceti letech

Při zpětném pohledu spatříme dvě zbořeníšťa. Trosky Berlínské zdi symbolizují konec epochy trvající půl století a jsou současně i symbolem velké iluze, vyjádřené nešťastným výrokem o konci dějin. Osvobozené lidstvo nyní spěje k radostným zítřkům v duchu racionality a slušné domluvy. Pak přiletěly aeroplány a sestřelily mrakodrapy Světového obchodního centra v New Yorku, takže bylo nutno vízi o slušnosti a racionalitě odchytil a zavřít do muzea kuriozit. To byl začátek jednadvacátého století. Máme za sebou plnou jeho pětinu. Je čas se podívat, co se za těch dvacet let podstatného stalo.

Svět v síti

V šedesátých letech minulého století se automaticky předpokládalo, že jednadvacáté století bude patřit kosmické expanzi a díky pokrokům v nukleární a termonukleární energetice se bude těšit energetickému nadbytku. Realita je jiná. Hlavním technologickým fenoménem se zjevně stala informatika. Aby to nebylo moc jednoduché, na scénu vstoupil nečekaný hráč. Je jím Čína, která naplnila Orwellův předpoklad, že totalita dokáže být ekonomicky efektivní. Zatímco Rusům se komunistický experiment zoufale nepodařil, čínští komunisté dokázali své obyvatelstvo svázat dosud nevídaným systémem průběžného dozoru a metastázují do svobodného světa. Vliv se už nešíří na hrotu bajonetů, ale vichřici nul a jedniček.

Na začátku našeho dvacetiletí sotva kdo takový vývoj předpokládal. Facebook se rozběhl v roce 2006. Barack Obama byl chválen za to, jak obratně využil Facebooku při své kampani v prezidentských volbách, a vskutku se v roce 2009 prezidentem stal. Jeho nástupce Donald Trump je obviňován, že zneužil Facebooku při své kampani v prezidentských volbách a jen díky tomu se prezidentem stal. Najednou tu stojíme před technologickým a zároveň společenským fenoménem, se kterým si nevíme rady. Číňané to mají jednoduché: ti prostě Facebook do svého impéria nepustí a zavedli svůj WeChat a TikTok. Na konci prvního dvacetiletí má před sebou svobodný svět perspektivu, že bude muset vyhnat d'ábla Belzebubem. Zdrucující vliv sociálních sítí může omezit jen umělá inteligence, a to je zdrucující

Vždy doporučuji *Psy války*, je to moje nejoblíbenější kniha ze všech, které jsem napsal. Mám neurčitý pocit, že se snad chystá český překlad, ale nejsem si na 100 % jistý. Ale je to určitě zábavná kniha. *A Děti času* mají pokračování, *Children of Ruin (Děti trosek)*.

A to by mohlo být také přeloženo...

Nevím, ale doufám, že ano. Pokud budou mít věci dostatečně rychlý spád, pak by snad mohla brzy vyjít celá série. Kromě toho mám ze svých fantasy knížek ještě rád *The Guns of Dawn (Pušky svítání)*, které také vyšly jen v Anglii. A v USA teď dělám kratší sci-fi, *The Expert System's Brother (Bratr expertního systému)*, a sice se mě zatím na překlad neptali, ale v USA to má docela úspěch.

zjištění. Už dnes při psaní komentáře na Instagramu na vás může vyskočit hláška, že zjevně píšete něco, co by mohlo být pokládáno za nevhodné. Aby nás neovládl čínský nebo ruský Velký bratr, zavedeme si toho svého. Nastane Báječný nový svět.

Vize apokalypsy

Kolem roku tisíc po Kristu lidé věřili v konec světa tak pevně, že ztraceli vůli dál žít. Podobný stav ducha se k nám dostavil po tisíci letech s dvacetiletým zpožděním. Zkáza světa je předpovězena za dalších dvacet let. Je možno jí čelit jen Zeleňým údělem a Uhlíková neutralita je vytyčena jako cíl. Vzpomeňte na Nikitu Chruščova, který předpovídal, že ještě tato generace bude žít v komunismu. Aktuální předpověď je modifikovaná: ještě tato generace bude žít v uhlíkově neutrálním prostředí.

Blouznivé koncepty se točí kolem zásadního a reálného globálního problému. Industrializace třetího světa pokračuje bez ohledu na dopady na životní prostředí s katastrofálními výsledky. Mapy světového znečištění jsou běžně dostupné a z nich je vidět, že Evropa s veškerým svým průmyslem a rozvinutou dopravou má jen desetiprocentní podíl na světové zátěži. Energetika, doprava, likvidace odpadu, to jsou reálná témata. Do další dekády jednadvacátého století však vstupujeme zatíženi ideologickým třeštěním. Realita je přehlížena, je politicky nekorektní. Málo chybělo a ekologicky optimální jaderná energetika by nesměla být ani v tom koutě, kam je zastrčena dnes. Na oltáři nového náboženství jsou jako monstrance větrníky a solární panely. Věřící pak předstírají, že tyto takzvaně obnovitelné zdroje do třiceti let utáhnou veškerý průmysl, dopravu a vytápění lidských přibytků.

Reálná naděje je v tom, že nově industriální země, zvláště pak Čína, vezmou svůj díl odpovědnosti. Čína už dnes vyrábí vůbec nejvíc elektromobilů na světě. Zároveň ale staví nejvíc uhelných elektráren. Změna trendu musí nastat tam. Doufejme, že zatím u nás devastace ekonomiky nedojde do bodu bez návratu.

Ondřej Neff / LN

Dobrá. Poslední otázka: jaké jsou vaše aktuální spisovatelské plány?

Teď se děje docela dost věcí. Dokončuji pokračování *Bratra expertního systému*, nedávno jsem odevzdal druhý díl *Psů války*, ale hlavní věc na obzoru je samostatný sci-fi román o, řekněme, alternativních časových liniích nazvaný *Doors of Eden (Dveře Edenu)*, který vyjde v Anglii příští rok. A ještě mám rozepsanou sérii space oper, jejíž první díl by snad mohl vyjít v roce 2021.

Super! To je dost práce!

To je jedna z mých spisovatelských charakteristik: prostě furt píšu.

Moc děkuji za rozhovor.

Honza Křeček

Uplynulo 125 let od předčasné smrti Roberta Louise Stevensona

Připomeňme si při té příležitosti, co jej vlastně (a zcela prokazatelně) inspirovalo k jedinému skutečnému bestselleru, kterého se během svého života dočkal, k *Podivnému případu doktora Jekylla a pana Hyda* (*Ostrov pokladů* se začal více prodávat až po jeho smrti).

„Dvě nejděsivější události v literatuře? Robinsonův objev stopy neznámé nohy v pobřežním písku a úžas doktora Jekylla, když po probuzení zjistí, že jeho ruka položená na pokrývce se změnila v chlupatou ruku pana Hyda,“ napsal Stevensonův přítel, spisovatel Marcel Schwob (1867–1905), a minimálně podle legendy pěstované spisovatelovou rodinou inspiroval *Podivný případ doktora Jekylla a pana Hyda* (1886) sen.

Ale sám autor přiznal, že z něj zbylo málo. Kohosi jen cpali do skříň (což textu novely neodpovídá) a honili „bledého zakrslíka. Působil dojmem zrůdy, zrůdy se zlem vepsaným do tváře,“ vyprávěl Stevenson manželce. „Zakrslý muž spáchal zločin a před očima pronásledovatelů spolkl prášek – a já věděl, že následkem toho změní podobu, ale ty jsi mě probudila.“ Hezká legenda, ale inspirací bylo víc a rodily se již v dětství. Soused přede dveřmi byl divný hrbáč, z něhož na hochu dýchala hrůza „i v pravé poledne“, a když malý Stevenson večer usnul, spatřil zarostlou příšeru (nepřipomínající jakoukoli lidskou bytost), která hrubě gestikulovala. Šlo o vědmu, ale vtom se stala strašlivou pradenou.

Jindy do domu zavítal uhlažený Francouz a mladý Stevenson ho kdovíproč považoval za surového vraha, který naládoval opiem sýrové topinky a chlupci je chtěl vlídně podat. „Ochutnej!“

Ale zlověstný běs nočního Londýna (z kterého je dnes archetyp) měl především reálný vzor. A byl jím politik. Ne však takový typ, jakým je třeba Pavel Novotný. Politik dvojitě tváře: edinburský radní William Brodie (nar. 1741), jinak schopný umělecký truhlář, ba diákon celé korporace řemeslníků. Ba správce tamního kostela Sv. Jiljí.

A taky eso podsvětí. To ovšem po léta nikoho nenapadlo.

A jestliže jej chcete nyní obdivovat, prosím, ale košer to není.

Bydlil v Brodieho ulici, pojmenované po jeho otci, v domě uprostřed zahrady (Brodie's Close), a možná už tohle s jeho psychickým rozpoložením hned v mládí něco málo udělalo, kdo ví.

V jedenačtyřiceti zdědil navíc i domy v High Street. Jaké měl záliby? Dvě. Ženy – a sázky na kohoutí zápasy. Ty kohouty k tomu účelu dokonce dočasně choval a trénoval.

V Cantově uličce měl milenkou Anne Grantovou a tři děti.

V Libertonské ulici měl Jean Wattovou a dva syny. Navzájem o sobě nevěděly a netušily ani, že mu nevědomky zajišťují noční alibi. Za dne starosta, za noci lupič. Není to krásné? A ty ženy k tomu! Asi vůbec nespál. Vykrádal domy.

Jak tomu bývá často, první příležitost, která z něj udělala zloděje, byla jednoduše příliš lákavá a snad i jednoduchá. Byl schopný a k první akci jej ponoukla oprava schránky v bance.

Vrátil se tam prostě za tmy. Vše proběhlo s grácií. Přesnadno. Byl ohromen, fascinován, zaujat, unesen a navždy ztracen.

A řádil už dál. Po léta. Roku 1786 s kumpány dokonce uloupil stříbrné žezlo Edinburské univerzity, které úspěšně prodal do zahraničí. V radě města se nato pan Brodie opravdově rozhořčil. „Kdo to jen mohl udělat? Kdo si dovolil?“ Když to říkal, tak byl Jekyll. Když kradl, tak byl Hyde.

Po dalším vloupání vypsal již vláda raději odměnu sto padesát liber, a to pro jakéhokoli komplice, který všechny ostatní udá. Slíbila mu svobodu. Takže cosi jako daleko pozdější causa Heydrich a Čurda.

Brodieho nezastavili. Nedokázal to ani městský šerif, ani sto dvacet mužů edinburské stráže. A policie? Samo sebou ještě neexistovala. A démon se bavil. Zjara 1788 chtěl dokonce drze vykrást Ústřední berní úřad pro Skotsko – v Chessel's Court. Tam se shromažďovaly daně.

Banda vešla dovnitř, ale nenašla bohužel tajnou zásuvku v pokladníkově stole, takže ostrouhali. A to byl problém. Komplikové mlčeli, dokud vše šlapalo. Ale teď jeden zklamaný komplic promluvil.

Brodie nebyl včerejší a včas prchl do Londýna. Ale vypsalí dalších dvě stě liber šterlinků na jeho hlavu. To již plul do Ostende jako jistý John Dixon.

Bohužel udělal chybu. Uvěřil poště a bohorovně napsal tři dopisy přátelům. Navíc je vlastně poslal po jistém obchodníku tabákem Geddesovi.

Nepočítal s denním tiskem. Ten už existoval a Geddes jej poznal v novinách – a dopisy neférově otevřel. Z textů identifikoval cíl Brodieho plavby, zpravil nejvyššího soudce a ptáčka lapili v Amsterdamu, odkud chtěl founnout do Států. A pozor, soukromý detektiv ho načapal *ve skříni*. To už se podobá Stevensonově snu.

Soudcem se stal lord Braxfield zvaný Šibenice, jenž právě Stevensona později inspiroval k *Weirovi* z *Hermistonu*. Rozsudek zněl SMRT, ale v žaláři navštívil Willa jakýsi Degrauers, muž z Francie, a prý že ho po smrti vzkřísí. Uvěřil tomu diákon? Možná. A před popravou dne 1. 10. 1788 mu tento felčar udělal na spánek a ruku znamínka, což na vlastní oči vidělo čtyřicet tisíc diváků.

Brodie katovi ještě pomohl s oprátkou! Ničeho se opravdu nebál. Oběšen byl, ale teprve napotřetí; i tak to chodilo. Ale podle pověsti došlo brzy nato v Brodieho skladu dřeva k resuscitaci. Posléze byl viděn v Paříži.

To je ovšem patrně jen zbožné přání a další legenda. Ve skutečnosti Brodieho dopravili do šarlatánovy laboratoře, a to se zlomeným vazem. Do krku si patrně před popravou vsunul felčarovu stříbrnou trubičku. Nepomohlo to.

Není pak moc pravděpodobné, že měl při věšení okolo těla dráty, aby zmínil škubnutí při otevření propadla. Ale tradovalo se to a ještě za Stevensonova dětství (narodil se roku 1850) se vykládalo, že šibeničníkův duch nemá pokoj, bloudí a bloumá ulicemi (jako později Hyde) a uboze škemrá za odpuštění.

Stevensonova chůva, kterou spisovatel později označil za svou „druhou matku a první manželku“, pak chlapci říkávala: „Přijde na tě Brodie a bude to čert!“

O truhle ve svém dětském pokoji zase slyšel, že je Brodieho uměleckým dílem. Obdivoval ji. A když jej chůva brávala do Muzea spolku starožitníků, vídal běsovu zlodějskou lampičku a pětadvacet jeho paklíčů.

„Ale byly Brodieho hlavním cílem peníze?“ ptal se již autor článku uveřejněného po exekuci. „Nelákalo jej spíše samo zlodějské umění?“

Vypadá to tak. A Brodie byl možná i jakýsi skutečný Meckie Messer (Macheatch), protože život někdy skutečně napodobuje umění, jak řekl Oscar Wilde.

Žebrácká opera (1728) byla tenkrát nesmírně populární a hle, taky Meckie uniká popravě do kolonií. On ovšem úspěšně. Přesto lze zjednodušeně říct, že za Hydem stojí jako vzor vlastně i „Meckie Nůž“.

Brodie sice nikdy nikoho nezabil, ale dvě tváře rozhodně měl a vyměňoval je jako masky vždy se „smrknutím“. Denní maskou byl gentleman z klubu, do něhož chodil i spisovatel Samuel Johnson a jeho životopisec Boswell. Noční maskou byl dobrodruh se šperhákem a dvěma milenkami. Legenda se v Edinburhu tradovala a Stevensonův otec sice popravu už nemohl sledovat, ale velmi rád synkovi líčil její chmurné detaily, zvlášť když prý měl dobrou náladu, což ale nebylo na denním pořádku. Byl totiž rozpolcený – a čas od času explodoval radostností, z níž ovšem trčely ostny sarkasmu. Jakmile energie vyprchala, stával se Thomas Stevenson (nar. 1818) opět laxním „Jekyllem“ a také notně bigotním puritánem. A melancholikem, děsícím se ďábla v sobě. V záchvatech snad přísný, ale jinak se dopustil fatálního rozmazlení jedináčka. On a jeho žena se o syna velmi báli, a tak jej hýčkali a co nejdéle izolovali od světa.

O Brodiem sepsal Stevenson i hru – už ve čtrnácti – a přepracoval ji spolu s vlastním literárním agentem (a částečným vzorem Silvera) Williamem Ernestem Henleym (1849-1903) do rozsáhlejšího dramatu o pěti dějstvích s titulem *Diákon Brodie*.

Edinburská premiéra proběhla roku 1884 a drama bylo taktéž uvedeno v Londýně, New Yorku, Chicagu a Montrealu. Všude propadlo. „Nevěřojatný kus s pomíjivými výjevy i charaktery,“ napsal G. B. Shaw, ale „vnitřní mravní rozpolcenost“ jednoduše měla ve Stevensonově životě roli. Nejen otec, i syn neovládal výkyvy nálad a měnil se prý před zraky okolí. Obvyčejně pak jeho oči jiskrně zářily a tvář „se čeřila ustavičnými změnami výrazu“. Až podivně životné, hubené a dlouhé tělo se ani nechtělo bránit setrvalému pohybu. Ten byl projevem nervozity, ale i chorobnou, psychickou křečičí a „vnitřním demonelem“. Trpěl disociativní poruchou, jak bychom dnes řekli, a „jeho nejtýpější vlastností zůstala zvláštní až čarovná vitalita, pro kterou byl obdivovaným a velmi vítaným společníkem,“ shrnula to nejpůvabněji Andrea Poláčková v doslovu k jeho esejí *Obrana zahalečů* (1881).

Robert Louis Stevenson zemřel 3. prosince roku 1894.

Ivo Fencel

Taková malinká bílconová reflexe

Tak jste po mně chtěli zhodnocení Bílconu 2019. Nejsem cenzor ani dozorcí, abych si osoboval právo na něco takového. Ale když už u té mašiny sedím...

Bílcon (toť otázka, s dlouhým „í“?) vstal, de facto, z mrtvých v roce 2012, a to při příležitosti vzpomínek na vznik klubu. Od té doby se má čile k světu a stává se docela očekávanou každoroční událostí. Ne, nechci nás poklepávat po rameňou, ono to tak skutečně je. Ten původní formát, abych použil moderního slova, docela funguje a lidi jej chtějí. A pokud je připraven slušný program, tak přijíždějí, a myslím docela rádi. V roce 2018 jsme Bílcon z pochopitelných důvodů vynechali. Ale on stejně ty své růžky z koncepce PARCONu vystrkoval. Zároveň přiznávám, měli jsme toho tehdy „plné brejle“. Proto taky mé úvahy o možném skončení. Z toho jsem byl rychle vyveden. A tak jsme tedy pokračovali a pokračujeme. To bylo obecně na úvod a teď konkrétně.

Udělal jsem pár změn, hlavně tu, že jsme posunuli začátek na dvanáctou hodinu polední. Dlouho jsme diskutovali, zda ano. Myslím, že je to rozumné a že u toho zůstaneme. S drobnými úpravami. Téma bylo naplněno a docela exkluzivně. Jsem rád, že se vyskytují lidé, kteří chtějí být nejenom bavení, ale kteří mají potřebu i tu zábavu aktivně tvořit. Ještě jednou všem děkuji za obětavost, se kterou nesli svou kůži na trh. A MÁ OSTUDA, píšu to schválně velkými písmeny, nepoděkoval jsem v informátoru Janě Komárkové za půvabnou titulní stránku. A tak se alespoň hluboce omlouvám nyní a děkuji s tím, že si vážím toho, jak při mém nabitém programu dokáže otravnému Kovalovi a dalším účastníkům svou kresbou udělat radost.

Jsem moc rád, že jsme schopni stále zásobovat bílovecké místní přednáškami, tentokrát atraktivní i osobou přednášejícího Jardy Olší jr. I dnes již tradiční koncert má své kouzlo a je vidět, že člověk scifistický nejenom svým koníčkem živ jest.

Já osobně bych přivítal bohatší náplň informátoru, ale to by se mi muselo dostávat více materiálů na dané téma. No, doufám, že to snad zvládneme příště.

Vcelku si však myslím, že Bílcon zůstal věren sám sobě, že jste byli, lidičkové, spokojeni a slibuji, že na dalším vylepšení a zkvalitnění budeme makat i při přípravách toho letošního.

Nechť vás i nás všechny provází síla. **Aleš Koval**
www.klf-ostrava.cz/bilcon-2019/bilcon-bude

Odposlechnuto

Když jsem byla dítě, nevzali mě k psychologovi. Matka mi jednou fackou otevřela čakru, stabilizovala karmu a očistila auru...!

Letos bude zase sucho. Na každou svini se vaří voda, a sviní neubýlo.

Kdyby bůh nechtěl, abychom jedli zvířata, neudělal by je z jídla...

Chaim Cigan: Altschulova metoda

Potíž s knihami, které střídají více dějových linek nebo se pohybují ve více úrovních, spočívá v tom, že jako čtenář si nutně některé z linií oblíbím více, což pak svádí k vzájemnému porovnávání a hodnocení součástí, takže se člověk snadno může minout s knihou jako celkem. Zvláště nepříjemné je to ve chvíli, kdy nějakou knihu začnu číst kvůli její fantastické složce, ale nakonec mě okouzlí její části realistické. Pohledme však na situaci zpřímá: z mnoha rozměrů *Altschulovy metody* si nejvíce cením toho náboženského a společenského.

Jde o knihu velmi židovskou přinejmenším v tom, že většina postav jsou Židé a judaismus v ní často přijde na přetřes. To má v naší křesťansko-ateistické kultuře jistě svoje exotické kouzlo, ale paradoxně na mne nejvíce zapůsobil přesný opak: neotřesitelná samozřejmost, s jakou postavy svoji víru berou. Nepředstavujte si, prosím, že se v knize snad vyskytují nějaký v náboženském smyslu „dobří Židé“. Literární pseudonym umožňuje rabínu Karolu Sidonovi přistupovat k židovství velmi kriticky, často až neuctivě. Většina jeho postav je nábožensky laxní, příkazy dodržuje výběrově či zmateně a potácí se v pochybách. Knihou dokonce silně rezonuje názor, že by Židům možná bývalo lépe, kdyby si Hospodin odpustil tu zápletku s Mojžíšem a oni se v egyptském zajetí úspěšně asimilovali. Zdá se, že štědrá porce intelektuálních pochybností a životní skepse je zde jen tenče potažena společenskou konformitou, s kterou se slaví šábes. Jako by postavy u židovství držel jen zvyk, snad sycený vzpomínkou na dětství, kdy naposledy prožívaly, že někam patří.

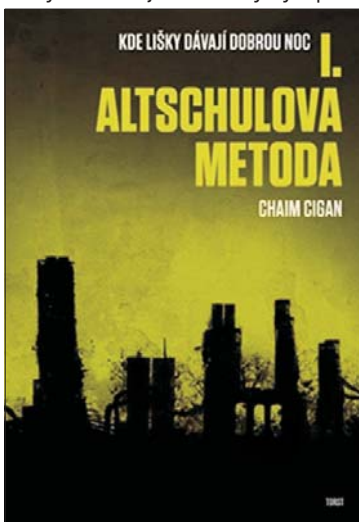
Jenže to je veskrze falešný a povrchní první dojem. Ať si postavy myslí cokoliv, ať dělají cokoliv, v průběhu knihy se postupně ukazuje, že židovská identita je do nich neoddělitelně rostlá – i kořeny, které vypadají jako dávno mrtvé, stále proudí život. Ale není to proto, že by byly mrtvé jen zdánlivě. Je to tím, že nikdy nemůžou být mrtvé úplně. Jako křesťan Židům podobnou existenciální reflexi judaismu hluboce závidím. Máme dobré odborné i literární reflexe středověké víry s její zvláštní umanutostí, barokní víry plné složitého dynamického napětí, víry 19. století silně toužící po společenské harmonii, víry odhodlaně bojující proti totalitám 20. století. Ale neznám žádné podobně dobré ztvárnění moderního života víry, které by se buď neohlíželo po minulosti nebo nezpochybňovalo základy náboženství samotného.

Zdá se mi, jako by se náš zájem o náboženství soustředil na obtížný akt víry, čemuž odpovídá i následná umělecká reflexe křesťanství. Jako bychom byli – s nadsázkou řečeno – i jako křesťané jen antickými pohany, ke kterým mluvil svatý Pavel poté, co si uvědomil zásadní ontologický status smrti Ježíše Krista a rozhodl na víru malých židovských sekty obrátit celý nevěřící svět. Je to svým způsobem vděčný námět, protože je dostatečně dramatický: snaha nebo touha uvěřit nabývá nej-

různějších konkrétních podob. Díky vzdělání a kultuře sice ledacos tušíme, jenže jak už kdysi zjistil svatý Pavel, nikam to nevede. Ale sám Ježíš mluvil převážně k věřícím (přičemž na obsah Ježíšova specifického náboženského a etického „předvelikonočního“ učení svatý Pavel neodkazuje téměř vůbec). Také v křesťanském životě se to opravdu zajímavé a důležité děje teprve ve chvíli, kdy už člověk věří. Jenže vím mnohem více o tom, jakým způsobem složitou situaci věřícího člověka v padlém světě prožívali naši předkové, než jak ji prožívají moji současníci. Nečekal jsem, že bych zdařilou reflexí moderního náboženského prožitku našel zrovna v románu zabývajícím se alternativní historií, ale okouzlo mě, když jsem v něm objevil postavy, pro které je víra sice mnoha způsoby problematická, ale které trvale a nestrojeně žijí v Boží přítomnosti.

Vzhledem k odlišným povahám křesťanství a judaismu nemusí být tyto paralely hned zřejmé. Křesťanství je náboženství vyznavačské, založené na osobním aktu dospělého člověka. Židovství je náboženství etnické, do kterého se člověk primárně rodí. Proto se v *Altschulově metodě* o Bohu mluví méně, než kdyby šlo o román křesťanský. Ale uvědomíme-li si, že židovské příkazy a zákazy, které máme poněkud povýšeně skon vnímat jako archaické společenské a kulturní formy úcty k Bohu, nejsou jen prostředky, nýbrž jsou přímým, nezprostředkovaným způsobem úcty samotné, pak téměř všechno, co postavy dělají, představuje nějaký způsob komunikace s Bohem. A oč méně s ním z úcty přímo mluví, o to více a urputněji s ním svými činy polemizují. Autor tomuto pojetí přizpůsobuje i způsob, jakým knihu vypráví: například zcela důsledně nevysvětluje žádné reálie. Čtenář buď sám ví, najde si, odhadne z kontextu nebo zůstane hlupákem. Ale vysvětlovat na okraji dění třeba smysl modlitebních řemínků by bylo podobně směšné a románu nedůstojné jako vysvětlovat funkci přístroju.

Je podobné zobrazení zajímavé jen z náboženského hlediska, nebo může být nějak přínosné i jako běžný literární prožitek? Jeden z dojmů, který nevěřící často o věřících má, je, že život, kde „víte něco navíc“, musí být snadnější. Přijde mi, že román, když člověk ví, na co se dívat, například ukazuje, že takhle život věřícího člověka nevypadá. Víra může být velmi obsažnou součástí života, ale za běžných okolností nedělá život jednodušším nebo přehlednějším. To, kde snad pomáhá, totiž více než bohatě kompenzuje vyššími nároky, které na člověka klade. Mnohem spíš činí život opravdovějším v tom smyslu, že způsobuje, že na událostech záleží. Z knihy lze mít dojem, že autor věřícím postavám přeci jen trochu nadřazuje. Ale není to proto, že je na stejné straně jako oni, a není to ani proto, že jsou na té správnější straně. Je to proto, že peripetie životů nevěřících postav mají malý, ale setrvalý sklon směřovat, ať jsou jakkoliv významné,



k nihilismu, kdežto obtíže postav věřících, byť třeba s významnou příměsí ubohosti nebo směšnosti, ukazují k dramatu.

Umělecká reflexe toho, jak člověka ovlivňuje autentický, travající život s Bohem, byla tím, co mě na knize zaujalo nejvíc. Zajímavé je, že podobně nenápadná a současně netriviální je v knize i reflexe české společnosti pozdních 80. let. S hlavním hrdinou se poprvé setkáváme v okamžiku, kdy už se nějakou dobu nachází v emigraci. Má tedy pro svoji dobu neobvyklou možnost vystoupit vně systému a podívat se na něj ne-li přímo svobodněji, tak alespoň méně zaujatě. Brzy je ovšem emigrace shledána snad problematičtějším způsobem života, než byla původní nesvoboda. Karol Sidon zde totiž dobře využívá časového odstupu, s kterým knihu vydává. Jeho hrdina není v emigraci z řady důvodů zvlášť spokojený, ale tento kritický odstup se může rozlít mezi zločinnost komunistického režimu, odtažitost úspěšného Západu i osobní nedostatečnost hrdiny samotného. Už všichni víme, jak to nakonec dopadlo, takže nemusíme brát žádné politické nebo pedagogické ohledy, psát nebo číst beletrii tak, aby byla užitečná pro boj s komunismem. Na druhou stranu znalost výsledku vždycky zpětně některé postoje a strategie ospravedlňuje jako správné a jiné usvědčuje z omylu nebo naivity. To náš pohled na minulost často trivializuje, protože teď už sice víme, že komunismus se během roku 1989 naprosto beznadějně rozpadal, nicméně naše prožívání většiny toho roku bylo úplně jiné, zatížené velkou mírou neznalosti a nejistoty, bez vědomí toho, které náznaky identifikují klíčové události a které budou před tvářmi budoucnosti zcela bezvýznamné.

Dnešní pohled na nedávnou minulost je zjednodušující i proto, že konec socialismu je dodnes živou a významnou stěpící linií naší politiky, takže mnozí považují za nutné se určitých životních strategií té doby zastávat a jiné zase ostouzet. Ne tak v *Altschulově metodě*, která vychází z dobového postoje nevědomosti a nejistoty. Postavy jsou proto například mnohem zdrženlivější v hodnocení chování ostatních, protože nevědí, mimo jiné, jak dlouho a za jakých okolností budou ještě muset v reálném socialismu žít. Takové prostředí je nejen čtenářsky zajímavější, ale i mnohem realističtější. Před časem jsem velmi ocenil způsob, jakým život v Československu zobrazil Roger Scruton v knize *Zápisky z podzemí*. Ale tam šlo o takřikajíc exemplární příběh, jedním z nepokrytých cílů knihy bylo právě zobrazení života v nesvobodě, snad dokonce jeho vysvětlení nechápajícím západním čtenářům. V Sidonově knize je komunistická společnost spíše velmi trefně vystiženým pozadím pro mnohem méně jednoznačný příběh: autor si dal více práce s méně okázalým cílem, o to pozoruhodnější výkon se jedná. Jeho autorský odstup je přitom skutečně obdivuhodný: jako bývalý disident dokonce i k postavám estébáků přistupuje přísně nezaujatě, jsou to různorodé lidské typy, při jejichž zobrazení se nejen sám vyhýbá jakémukoliv náznaku moralizování, ale dokonce jako by ani u nás, čtenářů, zvláštní zájem o spravedlnost v této otázce nepředpokládal. Až mě napadá: je snad skutečnost o tolik podstatnější než její hodnocení?

Věřohodné zobrazení ovšem neznamená zobrazení doslovné. Podobně jako se náboženská složka knihy pohybovala v širém prostoru od zbožnosti k herezi, i v zobrazení konce socia-

lismu se setkáme s celou škálou prostředků: od historicky přesných reálií, přes řadu výstižných charakteristik až po bohatýrské historicky podávané jako skutečné události. A znovu: výsledný dojem je silný a věrný. To, že autor dokáže evokovat společenské prostředí z pohledu toho, kdo ještě nezná budoucnost, však neznamená, že by výhod zpětného pohledu vůbec nevyužíval. Příkladnějším mu, na rozdíl od beletrie psané ještě za socialismu, znalost výsledku umožňuje dovést osudy postav k nějakému ve společenském kontextu uzavřenému závěru, o kterém ví, že není jen hypotetický – to se celkem zřetelně projevuje v suverenitě, s kterou osudy postav splétá. Zužitkovává ji však i ještě důmyslnějším způsobem: vědění, jak věci proběhly, mu umožňuje svobodněji spekulovat o tom, jak jinak by mohly proběhnout. Některé z postav tedy nadá (spíše ahistorickou) předvídavostí a nechá je přemýšlet nad tím, jakým způsobem na nové poměry zareagují. A zatímco k „době temna“ přistupuje autor značně neutrálně, pro naši v náznamech tušenou a odhadovanou současnost má paradoxně pochopení menší. I to je trochu nekonvenční, ale čtenářsky zajímavý a věčný prvek.

Náboženská a společenská rovina se v knize odvíjejí do značné míry samostatně, ale skoro se nabízí otázka, zda pro společenský rozměr románu nehledat nějaké vysvětlující spojení do jeho náboženské složky. Pád komunistického režimu je v knize jednoznačně radostná událost, ale podobně neutrálního hodnocení, s jakým autor přistupuje k postavám, které s ním kolaborují, potká i postavy, které proti němu bojují. Nekonformita založená na angažovanosti proti zlu se žádného zvláštního ocenění nedočká. To, že ústřední postavy knihy nikam příliš nezapadají, není způsobeno výrazným nebo kladným charakterem, jde spíš jen o jejich obecnou nechuť ke konformitě. Autorova nenápadná kritika světského života patrně míří hlouběji, než by se zdálo: jakoby slabost a neúspěch byly ceněny více než pravda nebo dobro. Z tohoto pohledu lze pochopit, proč se hlavní hrdina neosvědčí jako emigrant v Německu, proč se nedokáže začlenit zpět do socialistické společnosti doma i proč ani porevoluční poměry patrně neskýtají jednoznačnou naději na zlepšení. Všechna tato prostředí se nacházejí mimo autentickou náboženskou zkušenost. Teprve selhání otevírá prostor pro opravdovost.

V podobné perspektivě by šlo vykládat i různé peripetie, kterými prochází hlavní hrdina. Například jeho manželství se rozpadne proto, že je zcela falešné: založené na chťici z jeho strany a lži z její strany. Avšak ani po dosti krutém odhalení pravdy není možné ho obnovit. On prochází jakousi formou pokání a očisty, která je symbolizována dočasným kontemplativním odjezdem na venkov a ústupem k manuální práci. Ona nanejvýš určitou formou poučení a poznání, což není dostatečné, protože nadále uvažuje v aktivních kategoriích užitečnosti a vhodné strategie. Šlo by přemýšlet, zda je nový romantický vztah, který hlavní hrdina postupně rozvíjí, opravdovější a proč. To všechno je však jen můj výklad událostí, které by při pohledu z jiného úhlu nebo při konfrontaci s jiným typem čtenářovy zkušenosti mohly vyzníti i výrazně odlišně. Ale to je nakonec důvod, proč si o dobrých knihách má smysl navzájem vyprávět – a proč se moje zápisky ne snaží být nezaujatou a vyváženou recenzí.

Někde mezi náboženskými interpretacemi a zobrazením prostředí, které mě tak zaujaly, se nachází zápletky. Delší dobu na sebe bere podobu detektivní až špionážní a jen zvolna se ukazuje, že její nejvládnější povaha je mystifikační. Autor vynaloží spoustu úsilí, aby bez zjevných švů propojil události, které se nejspíš staly, události, které se klidně mohly stát, události, které nejsou zvláště pravděpodobné, ale představit si je dokážeme, i události, které jsou více nebo méně zjevně fantastické. Tímto založením by kniha snadno mohla připomínat díla Umberta Eca. K tomu bych dodal jen tolik, že Chaim Gigan by tomuto srovnáním dostal se ctí, rozhodně, co se určité úmornosti knihy týče. Snaha důmyslně zakotvit mystifikaci v detailních historických faktech vede až k občasným traktátům, které sice dokáží vyvolat obdiv, ale jejichž podrobnost poněkud přesahuje význam, který v příběhu jako celku sehrají. Ale i obsese může být součástí života, takže není úplně nepřipadné, když se objeví jako součást knihy o životě – a svůj význam pro plné rozvinutí zápletky má.

Prvky otevřeně fiktivní mi však přišly o poznání zajímavější. Už asi nepřekvapí, že fantastičnost vstupuje do děje více způsobu. Narazím na ni v klasické, mysteriózní podobě starého poháru, který dějem sice spíše jen pasivně prochází, ale který je hybatelem podstatné části událostí, protože v sobě skrývá nějaké podstatné tajemství. Možná nejzvláštnější (a svým mírně cynickým způsobem i nejzábavnější) linie zápletky nás zavede do Libye. Blízký vztah ČSSR k režimu plukovníka Kaddáfího už začíná být zapomenutou částí našich dějin, ale k realitě komunismu patřil a zde tvoří základ pro směle rozvinutý motiv, který nás zcela nečekaně přenesl do oblasti čistokrevné sci-fi. Ke konci knihy se dočkáme pootvěření alternativního světa s docela odvážně vymyšlenou (a z židovského pohledu zajímavě podanou) alternativní historií rakousko-uherské říše. Tyto prvky se mezi sebou navzájem postupně složitě propletou, ale snad neprozradím příliš, když řeknu, že jejich přesnějšího vysvětlení se můžeme jen dohadovat, protože zůstávají záměrně nejednoznačné. Stojí ale možná za zmínku, že autor nepoužívá fantastické motivy jen v rozměru obohacení obecné beletrie. Některé motivy a řada drobných poznámek ukazují, že je přinejmenším do určité míry i čtenářem žánrové sci-fi – a je docela zábava podobné drobné perličky nacházet, případně přemýšlet, jestli do nich někde také není přimíchána trocha mystifikace.

Pro úplnost jen stručně dodám, že kniha obsahuje celou řadu dalších prvků a rozměrů, které jsou podány poctivě, často různými nevtíravými poznámkami, které svědčí o důkladné znalosti věci. Proto už je asi zřejmá základní slabina celého románu. Podobně jako většina děl podobného typu končí příliš rychle a hlavně jakoby násilně. Když román ve svém závěru dospěje k událostem 17. listopadu, je sice legitimní, že se děj zrychlí, protože se toho najednou děje mnohonásobně více. Jenže naše zkušenost je taková, že i když se něco odehraje v překotném tempu, nezůstane to pro nás trvale náhlé, protože vždy následně přijde období reflexe, které zde chybí. Je nahrazené jen věcným shrnutím, což je z dramatického hlediska neuspokojivé. (Mimočodem, tohle je také důvod, proč jsou starší detektivky, které končí dlouhým proslovem detektiva, o tolik

zdařilejší, než bývají jejich moderní obdoby končící velkou akční scénou.) Zvláště zamrzelo, že ze všech zajímavě nadhozených fantastických motivů autor nakonec doslova vycouvá bez jakéhokoliv jasného závěru, neřku-li pointy. Určitou útěchou snad může být, že *Altschulova metoda* je jen první knihou čtyřdílného cyklu *Kde lišky dávají dobrou noc*. Má ovšem smysl pouštět se po přečtení prvního z nich do dalších? Těžko říci.

Knihy je psána v určitém smyslu odtažitě, rozvíjena je s důkladností, která čtenáře zrovna nestrhne, a množství textu vzhledem k zápletky, která dlouho zůstává poměrně syžetovitá, nemusí představovat úplně výhodný poměr investovaného úsilí vůči získanému prožitku. Jinak řečeno, nejde o snadné čtení, není to žánrová kniha, protože i přes své scifistické přesahy patří jednoznačně do vážně míněné beletrie. Přesto se domnívám, že se přinejmenším v kontextu české fantastiky jedná o mimořádné dílo, jak některými nápady, tak kvalitou své realistické části, do které jsou vsazeny. Každému, kdo má trpělivost s vážným a opravdovým textem, bych knihu bez rozpaků doporučil. Ale jestli si vsadit, že se autorovi v následujících dílech podaří slibné náznaky rozvést do něčeho úžasného, to už si po jejím přečtení musí každý rozhodnout sám. Já ještě nevím.

Po postřezích k některým složkám *Altschulovy metody* bych se ještě rád vrátil k otázce, jaká je to vlastně kniha, je-li brána jako celek. Do určité míry je totiž překvapující množství různých stylů, které používá. Od úporného přebírání jednotlivých zrnků minulosti, s kterou jako by se autor potřeboval vyrovnat, přes mnohotvárné zobrazení nedávné společenské reality, ke které přistupuje až s nečekanou smířlivostí, po docela směle pohrávání si s možnými budoucnostmi, pro které často užívá i notnou dávkou nadsázky. Kniha přesto nepůsobí roztržštěně, mnohem spíše se naopak vyznačuje sevřeností, vzhledem ke svému obsahu snad až jistou formální přízemností. Rozevlátá fantasmagoričnost, která je tak typická pro mysteriózní příběhy, se zde projevuje jen velmi střídme. Nad knihou by proto jistě šlo spekulovat o specifčnosti „židovské obrazotvornosti“. Já bych se spokojil s poněkud méně ambiciózním závěrem, že se autor nedá strhnout svými vizemi, protože ve skutečnosti píše poměrně konkrétní existenciální příběhy.

Nemusí to být na první pohled vidět, protože hlavní hrdina sice prožívá řadu osudových zvrátů, ale upřímně viděno spíše proto, že je to řouma, než že by jeho vlastní osud (dokonce uvážíme-li i dodatečné fantastické prvky) byl sám o sobě zvláště výjimečný. Velkou část příběhu vidíme jeho očima a zbývající postavy jsou často skryty za nápadností, někdy až groteskností svých projevů. To poněkud zatírá skutečnost, že výrazný existenciální prožitek, který jsem si z knihy – i přes trochu banální zakončení – odnesl, není soustředěn jen do hlavního hrdiny, ale je netypicky hodně rozprostřen mezi řadu různých postav celé knihy. A to nejen v tom smyslu, že jde o svébytné lidi, kteří mají navzájem velmi rozdílné psychologie a motivace. To je pravda, takže postavy jsou literárně docela zdařilé, i když někdy jen poměrně letmo načrtnuté. Ale navzdory své různosti na mne působily dojmem, jako by přesto vyjadřovaly jediný prožitek. Sice velmi komplexní a dokonce i vnitřně

Gareth L. Powell

Medailonek: Od první prodané povídky po „*pokus napsat nejlepší SF trilogii od doby, kdy Iain M. Banks odložil pero*“, jak se Powell nedávno vyjádřil na Twitteru, to trvalo 13 let. Do češtiny byla nedávno přeložena první část této ambiciózní trilogie, *Jiskry války* (2019, Triton, překlad Zdeněk Uherčík, v orig. *Embers of War*, 2018), ale autor toho stihl výrazně více. Třeba dvakrát získal cenu za nejlepší knihu roku od British Science Fiction Association (za *Jiskry války* a v roce 2013 za do češtiny nepřeložený román *Ack-ack Macaque*), mimo jiné mu tedy dělá společnost Miévilovo *Město & město*, *Ve službách Spravedlnosti* a *Ve službách Meče* Ann Leckieové nebo *Řád zlo-
mených křídel* Aliette de Bodardové.

Gareth L. Powell pochází z Bristolu, navíc byl hlavním hostem conu, dokážete si tedy představit, že byl hodně vyčerpán. Odchytíl jsem ho po jednom z panelů, za pár minut musel být zase jinde, takže rozhovor proběhl v rychlosti vestoje u vysokého stolku, na který se dal položit diktafon. Působil na mě ze všech zpovídaných autorů nejseriózněji – o to větší překvapení bylo, když jsme se dostali k tématům *Jiskry války*, která se zdají odlehčená, třeskutě vtipná, ale přitom nebanální. Kniha v češtině vyšla, když už jsem byl v Anglii, zaznamenal jsem ji v podstatě až ve chvíli, kdy jsem se chystal na BristolCon – a od rozhovoru s autorem se těším, že si ji přečtu!

Zajímavé odkazy pro anglicky čtoucí:

Stránky Garetha L. Powella: www.garethlpowell.com

Twitter Garetha L. Powella: twitter.com/garethlpowell

Rozhovor s G. J. Stevens:

gjstevens.com/2019/02/11/author-interview-series-gareth-l-powell

Rozhovor pro Three Crows Magazine:

threecrowsmagazine.com/gareth-l-powell-interview

Zajímavé odkazy pro anglicky mluvící:

Krátký tištěný rozhovor a skoro dvacetiminutové povídání (horší kvalita zvuku) pro Bristol 24/7:

www.bristol247.com/culture/books/interview-gareth-l-powell

Rozhovor s Timem Clarem: www.timclarepoet.co.uk/death-of-1000-cuts-season-2-episode-24-chatting-with-gareth-l-powell

Hodinové povídání o psaní pro Worldshapers (úvod končí v čase 3:49; většina je přepsána do textu):

theworldshapers.com/2018/09/28/episode-7-gareth-l-powell

protikladnou, ale stále ještě jednu ucelenou zkušenost. Vůči podobnému výkladu jsou do určité míry autonomní fantastické složky románu: ale podobně jako náboženství zvyšuje význam lidského života, tak fantastično rozšiřuje prostor pro něj. Díky náboženským přesahům prožíváme s postavami děje intenzivněji, díky průhledům do paralelních světů více způsoby. Proto mi nakonec věčná, časová i tematická rozrůzněnost románu nepřišla rušivá: začal jsem to postupně vnímat tak, že jde jen o aspekty něčeho, co je přeci jen příliš velké, než aby to šlo pojmut přímo.

Jirka Grunt

Rozhovor – český překlad:

V září 2019 vám konečně vyšly Jiskry války v češtině. Gratuluji, je to skvělé! Co si o té knize myslíte? Proč by si ji měli čeští čtenáři přečíst?

Protože je to sranda. Protože je o obnově světa po konfliktu – a obnovuje se jak lidstvo, tak jednotlivé postavy, které žijí s tím, čím prošli, snaží se vyrovnat se s tím, co udělali a co jim udělali jiní. A o nalézání nějakého obecného smyslu. Ty postavy byly na obou stranách konfliktu. Teď jsou na jedné lodi, spolupracují a snaží se vytvořit lepší svět.

Dobrá. A protože to právě bylo vydáno – spolupracoval jste nějak s překladatelem?

Ne, myslím, že překladatel odvedl opravdu dobrou práci, pokud mohu soudit. Bohužel neumím česky. Ale jo, šlo to tak nějak samo. Objevilo se pár otázek na konkrétní výrazy, ale to bylo všechno.

Postava, která se v originále jmenuje „Trouble Dog“, je do češtiny převedena jako Vrtošivá fena. Souhlasíte s tím? Řešil jste to s překladatelem?

Ne, neřešili jsme to. Věřil jsem, že to přeloží dobře. Slovo „dog“ platí v angličtině pro obě pohlaví. Kdybych tu postavu nazval „Trouble Bitch“, mělo by to v angličtině příliš mnoho dalších významů. Ale *vrtošivá fena* zní skvěle.

Jak jste na myšlenku Vrtošivé feny vůbec přišel?

Chtěl jsem umělou inteligenci v lidské kůži. Když se u ní začne tvořit osobnost – a to je zjevná chyba v systému, válečnou loď s osobností nebo emocemi opravdu nechcete, to by bylo hrozně obtížné – tedy když začne rozvíjet své funkce, prochází stejnými zkušenostmi jako my všichni, když jsme v pubertě. S otázkami jako: Kdo jsem? Proč jsem tady? Co bych tu měla dělat? Jak je možné, že všichni kolem vědí, co mají dělat, jenom já ne? Mám náctileté děti, dceru a syna, takže jsem měl dost přesnou představu, co to znamená, když je někomu čtrnáct nebo patnáct. A představil jsem si to v jádru těžce ozbrojené válečné lodě. Je radost to psát.

To zní hodně vtipně. Vtipně na čtení, ale nechtěl bych být kapitánem takové lodi. Poslední otázka: na čem teď pracujete? Co plánujete?

Třetí díl trilogie *Jiskry války* vychází v Anglii v únoru příštího roku. Nevím, kdy to celé vyjde v České republice...

Ani já ne.

A píšu pro svého nakladatele další dva samostatné romány ze zcela odlišného univerza.

Výborně. Moc vám děkuji za rozhovor.

Honza Křeček



Přebor autorů fantastiky 2019

Vyhodnocení PAF 2019

Na sklonku roku 2019 byly na Fénixconu v Brně vyhlášeny výsledky jubilejního desátého ročníku Přeboru autorů fantastiky (PAF 2019), ve kterém se hodnotí četnost úspěšného umístění autorů zúčastněných v literárních soutěžích.

V roce 2019 soutěžilo celkem 852 povídek. Žebříček PAF byl sestaven z podkladů jedenácti soutěží a do vyhodnocení PAF se dostalo 104 povídek od 74 autorů. Počet soutěžících i počet vyhodnocovaných povídek je vyšší než v minulém roce (pro srovnání v roce 2018 v jedenácti soutěžích o umístění bojovalo 512 povídek. Do hodnocení PAF bylo zahrnuto 91 povídek od 67 autorů).

V letošním vyhodnocení si první místo vybojoval Radovan Kolbaba se ziskem 36,5 bodů. Na druhém stupínku stanula Irena Moravcová (Arenga) s úrodou 36 bodů (ano, bylo to těsné, a to ještě stojí za připomínku, že Irena byla vloni první). Třetí post a 21 bodů získal Jan Pečenka. Skvělé pozice uhájili i laureáti z loňska a předloňska – Radmila Tomšů byla čtvrtá (v roce 2017 byla první a v roce 2018 se dělila o páté a šesté místo s letos vítězným Radovanem Kolbabou), Zbyněk Moravec byl pátý, Věra Mertlíková šestá (Věrka byla první v letech 2015 a 2016).

Úspěšným přeborníkům srdečně gratulujeme.

Historie PAF

Přebor autorů fantastiky spatřil světlo světa v roce 2008. Jedná se o žebříček úspěšnosti autorů žánrů sci-fi, horor a fantasy, sestavený dle výsledků v literárních soutěžích v daném roce – podobně jako je tomu ve sportovních kláních. Duchovním otcem počíná je Michael Bronec, ku pomoci přispěli Vladimír Němec, Harv a Darth Zira za Fandom. Cílem přeboru bylo a je upozornit veřejnost na nejuspěšnější autory a povzbudit soutěžící k dalšímu psaní.

Od počátku vyhodnocování do současnosti (2008–2019) bylo do žebříčku PAF zahrnuto 473 autorů a 1328 povídek z celkového počtu 9890 povídek ve všech sledovaných soutěžích (statistiku zpracoval Vladimír Němec).

Prezentace trojice vítězů PAF 2019

Radovan Kolbaba – 1. místo v PAF 2019

Radovan na sebe upozornil už vloni, kdy se v žebříčku PAF s Radkou Tomšů podělil o páté a šesté místo. V roce 2019 nejlépe zabodoval v soutěži Vidoucí, kde za povídku Formicidae získal první místo. Dalším zářezem na pažbě je druhé místo v Žoldněřích fantazie za povídku Nejlepší přítel rytíře. Třetí místo získal v soutěži O stříbřitělesklý halmochron s povídkou O studentovi a tempoteroristce. Dál bodoval v CKČ s mikropovídkou Poslední krok k dospělosti a v soutěži Daidalos s kouskem nazvaným Tady tě nenávidí.

Irena Moravcová (Arenga) – 2. místo v PAF 2019

Irena, která mimo jiné publikuje články o gramatice a tvůr-

čím psaní pod nickem Arenga, si cestu mezi čtenáře s úspěchem razí už několik posledních let. V roce 2016 získala titul Lady Řádu fantasy za povídku Knižní trh, v roce 2018 v žebříčku suverénně zabrala 1. místo (2 x bodovala v CKČ a jednou v Žoldněřích). V roce 2019 Irena do žebříčku PAF přispěla prvním místem v literární soutěži Žoldněři fantazie za povídku Chtít nestačí a další výkony vykazala v CKČ, kde bodovala ve všech soutěžních kategoriích: 1. místo v kategorii mikropovídky (za kousek nazvaný Na malinách), 2. místo v kategorii krátká povídka (Příživník), 5. místo v kategorii povídka (Slečna z lepší rodiny) a 2. místo v kategorii novela (Zašlá sláva).

Jan Pečenka – 3. místo v PAF 2019

Honza v uplynulém roce dvakrát zazářil v soutěži CKČ, kde vyhrál první místo v kategorii krátká povídka s povídkou Cestující, v kategorii mikropovídky vybojoval 4. místo s povídkou Brána dokořán. V soutěži Žoldněři fantazie se mu podařilo získat 4. místo s povídkou Život na cestě.

Rozhovory s vítězi PAF 2019

Přebor autorů fantastiky je sice míněn s mírnou nadsázkou, ale přesto vypovídá o míře úsilí, kreativité a zdravé úpornosti oceněných autorů. Abychom motivovali k účasti v literárních soutěžích i další autory, položili jsme držitelům prvních tří míst přeboru několik otázek.

MD: Čteš raději klasiku nebo moderní autory a proč?

Radovan: Nejraději čtu všechno, co se mi líbí. Nevyhýbám se románům, komiksům ani literatuře faktu. Čtu očima i ušima (audioknihy mi příjemnější především manuální práci). Není to tak dlouho, co jsem si přečetl novou knihu největšího z klasiků J. R. R. Tolkiena a před pár týdny jsem dorazil hepta(okta)logii Stephena Kinga Temná věž, což je taková moderní klasika.

Arenga: Jak kdy. Spíš čtu současnou literaturu, ale občas ráda sáhnu i po klasice. Většinou si ale beru ke čtení buď texty odborné – anebo naopak texty oddechové. A když chci něco extra oddechového, sáhnu po nějaké inteligentní „červené knihovně“ (a nestydím se to přiznat). Co naopak už skoro vůbec nečtu, jsou historické romány z období středověku, které jsem hodně četla jako dospívající. Vzhledem k mé profesi je pro mne dost těžké najít něco, co by se mi opravdu líbilo.

Jan: Čtu podle chuti, takže klasiky i moderní autory často střídám a rád měním žánry. Většinou se rozhoduji podle něčího doporučení, podle recenzí, nebo když mě opravdu zaujme anotace. U těch starších děl se chci také seznámit s příběhem, který byl natolik dobrý, aby se stal klasikou.

MD: Jaký je Tvůj názor na různé literární akademie a kurzy tvůrčího psaní? Máš s nimi pozitivní zkušenosti, nebo se spíše kloníš k názoru, že k úspěšnému psaní postačí talent, fantazie a vytrvalost?

Radovan: Spíše se kloním k názoru, že k úspěšnému psaní stačí fantazie a tuna vytrvalosti. Talent nezmiňuji, neboť bych tím diskvalifikoval sám sebe. Na druhou stranu, v počátcích svého literárního lopotění jsem jezdil na společné psavecké ví-

kendy s kamarády. Někteří psali všemožnou prózu, od humo-ristické po cestopisy, jiní poezii, další třeba písně, ale ten duch kolektivního porozumění mi v počátcích dodal spousty sil a pomohl mi překonat neúspěchy.

Arenga: Talent, fantazie a vytrvalost. Nedá mi to nepřipomenout na tomto místě onu pasáž ze Saturnina, kde se mluví o tom, že strýc František by si byl ušetřil popálené prsty a zánovní vestu, kdyby si před jedním ze svých pokusů přečetl učebnici chemie pro nižší třídy středních škol.

Žádným kurzem tvůrčího psaní jsem neprošla, takže osobní zkušenosti nemám. V době, kdy bych to časově zvládala, jsem totiž zastávala právě názor, že postačí talent a fantazie a kdo to nemá, tomu kurz nepomůže. Později jsem začala některé věci vidět z jiného úhlu, snad jsem byla už i trochu moudřejší a pokornější, ale už jsem měla rodinné a pracovní povinnosti a byla na tom s časem úplně jinak. Osobně mne nejvíce posunula a posouvá zpětná vazba od betačtenářů a nějaká ta načtená teorie. Čímž chci říci, že mít talent, fantazii a vytrvalost je sice důležité, ale není to samospatitelné. Stejně jako nejsou samo-spatitelné jakékoli kurzy nebo příručky.

Jan: Nikdy jsem se neúčastnil žádného kurzu tvůrčího psaní, ačkoliv bych to chtěl jednou zkusit. Myslím, že takové kurzy jsou důležité hlavně pro začátečníky, kteří se potřebují naučit základy dobrého vyprávění. Jako hlavní výhodu ale vidím v tom, že člověk, který se takového kurzu zúčastní, se ocitne v okruhu podobně smýšlejících lidí, se kterými se může bavit o svém vlastním psaní nebo o literatuře jako takové, může od ostatních získat zpětnou vazbu na své dílo, sám může hodnotit ostatní, sdílet mezi sebou zkušenosti, vzájemně se podporovat, hecovat se... Aspoň tak nějak si to ideálně představuji. Psaní je ale – aspoň v mém případě – práce samotářská, nejlépe za zavřenými dveřmi se zapnutou muzikou v pozadí. Nevím, jaká cesta vede k úspěšnému psaní (ať je to, co chce), ale myslím, že to zjistím jedině tak, když zasednu ke klávesnici, pustím kolektiv od Radiohead a začnu psát.

MD: Který z tvých literárních výtvorů (bez ohledu na umístění v soutěžích) bys nám doporučil(a) jako zatím nejpovedenější?

Radovan: Pro mě je to těžká otázka. Píši různé žánry a myslím si, že víc záleží na čtenáři a jeho vkusu než na povídce či knize. Máte-li rádi military sci-fi, zkuste povídku Formicidae, se kterou jsem vyhrál letošní Vidoucí, najdete ji v listopadové Pevnosti. Humornou fantasy zase reprezentuje Nejlepší přítel rytíře, který vyjde v příštích Žoldněřích fantazie. Za nejpovedenější nejspíš považuji povídku s milým názvem Tady tě nenávidí, která v Daidalovi skončila čtvrtá, což je ze všech mých umístěných povídek za rok 2019 nejhorší výsledek :-).

Arenga: Novelu Zašlá sláva, která se v roce 2019 umístila jako druhá v CKČ a měla by vyjít v KOČASU 2020. Odehrává se v Praze na Vinohradech v roce 1980 a čtenáři se zde mohou setkat mj. s některými postavami z mé povídky Hostitel (KOČAS 2019) a s některými postavami z povídky Cizinec (MLOK 2017). A také je to první text, do něhož mi vstoupila Doramo Krásová, která je hlavní hrdinkou knihy, kterou mám právě rozepsanou.

Jan: Z mého pohledu má dosud nejpovedenější povídka vyjít v letošním sborníku Žoldněřů fantazie. Jmenuje se Život na cestě.

MD: Jak tě napadají tvé postavy? Stojí ti podvědomě předlohou konkrétní lidé?

Radovan: Moji známí i blízcí jsou předobrazy pro některé postavy tak v necelé polovině dosud napsaných děl. Trochu se děším, že se v tom někdy poznají. Ještě horší ale je, když v nějaké fiktivní osobě poznají mě, přece jen mám často se svými hrdiny obdobné postoje.

Arenga: Mám pocit, že postavy ke mne přicházejí tak nějak samy. A někdy poměrně nečekaně: píšu, píšu a najednou se sama nestačím divit. Ale některé postavy mají řečněme určitý předobraz, třeba jen v nějakém detailu. Týká se to např. i výše zmíněné Doramo Krásové. Potkávala jsem v naší ulici jednu takovou starou dámu, opravdu dámu, vždy perfektně upravenou – i když šla jenom na nákup. Vídala jsem ji pravidelně a vždycky měla rukavičky, takové ty tenké háčkované, které se dnes už nenosí. Doramo Krásová má takovéhle rukavičky hned v první scéně, kterou jsem o ní napsala, a má i stejný hlas jako ta paní. Bohužel jsem ji už docela dlouho nepotkala, tak doufám, že se třeba jen odstěhovala...

Jan: Spisovatel Neil Gaiman říká, že když chce napsat postavu např. sedmdesátileté babičky, která ráda štrikuje a sbírá keramické sošky slonů, tak musí někde hluboko ve svém mozku najít přesně tu část, která je sedmdesátiletou babičkou a pak jí prostě jen nechat mluvit. Zní to sice trochu hloupě (on to přece jenom říká trochu líp), ale myslím, že na tom bude něco pravdy (s postavou např. jaderného inženýra by to asi bylo trochu složitější).

Moji poslední reálnou předlohou byl náš kocour Gilbert, který má křivý dolní špičák – ten mu vystupuje z tlamy a on vypadá, jako by se neustále šklebil. Zmínil jsem právě tenhle detail v povídce Život na cestě, protože mi přišel zajímavý. A tak je to s většinou mých předloh. Vypůjčují si to, co mi přijde zajímavé nebo nějak specifické pro danou postavu.

MD: Je něco, co bys chtěl(a) vzkázat či doporučit čtenářům nebo začínajícím autorům? (Klidně se chlub a propaguj!)

Radovan: Čtenářům bych vzkázal, že čtení je super (to oni vědí) a že čtení opravdu dělá člověka chytřejším (to vědí taky), což mám odpozorované z práce. A pokud čtou něco ode mě, tak jim děkuji, a když se jim to líbí, tak mi dělají velkou radost (a klidně to mohou napsat někam na legii, info, databázi knih, nebo tak).

Necítím se být povolán udílet doporučení začínajícím autorům, ale využiji té vzácné příležitosti a zkusím to. V prvé řadě bych doporučil nenechat se odradit neúspěchy, které jsou, aspoň zpočátku, nevyhnutelné. Je docela zhoubné hledat radost a motivaci v úspěších – třeba v publikaci knihy nebo umístění v soutěži, většine smrtelníků něco takového trvá několik let. Pokud člověka psaní baví a je rád už jen za to, že zvládl dát do kupy příběh a dokončit ho, stojí za to. A když už to napíšete, vyšlete to do světa. Dejte to do soutěže, publikujte to na netu. Nikdy nevíte, co dobrého z toho vzejde. Navzdory svým sou-těžním úspěchům dodnes nedokážu odhadnout, s jakým přije-

tím se ta či ona povídka setká. Většinou jsem velmi překvapený (někdy příjemně, jindy naopak). Možná bych to shrnul slovy: Píšte pro sebe, ale vyšlete to do světa, ať to může potěšit i jiné. Takto jsem si nedávno přečetl svoji jedinou vydanou knihu Pevnost zoufalství z roku 2012. Na jednu stranu jsem hrdoval, jak bych to dnes napsal líp, na druhou mě ta kniha ohromně bavila. Prostě jsem ji psal pro toho prvočtenáře za klávesnicí. No a tímto jsem se také pochlubil a propagoval...

Arenga: Začínajícím autorům jsem na tomto místě vloni doporučovala, aby se nebáli literárních soutěží. Letos to trochu rozšířím o radu, aby se, pokud jim nějaký text v soutěži nespěje, pokusili přijít na to, proč, a případně se ho pokusili dobrousit či úplně přepsat. Zejména pokud jde o soutěž, která poskytuje jako zpětnou vazbu slovní hodnocení, je docela fajn si to hodnocení přečíst a aspoň o něm uvažovat, případně pokud hodnotící poukáže na konkrétní přešlapy proti pravopisu a gramatice, tak opravit přinejmenším tohle. Ono vážně docela zamrzí, když jako porotce napíšete docela dlouhé slovní hodnocení s vypíchnutím konkrétních chyb a za cca půl roku se s tímtož textem setkáte v literárním workshopu prakticky v původním znění. Berte to, prosím, tak, že porotce, který vám píše zpětnou vazbu, vám chce v první řadě opravdu pomoci.

Čtenářům bych především ráda poděkovala za to, že čtou. Moc si vážím toho, když si někdo najde čas a má chuť si přečíst právě můj příběh.

Do nového roku bych pak nám všem ráda popřála spoustu skvělých nových příběhů, které si budeme moci vychutnat ve zdraví, v klidu a pohodě.

Jan: Nám začínajícím autorům vzkazují, ať dál píšeme jen to, co chceme my sami, to, co nás zajímá a co nás baví. Nechci nic doporučovat, spíš nám jen popřeju co nejvíc vytrvalosti, trpělivosti a ochoty na svém psaní dál pracovat, co nejlépe přijímat konstruktivní kritiku a zkrátka se neustále zlepšovat.

A čtenářům přeji jediné – co možná nejvíc dobře vyprávěných příběhů.

MD: Děkuji Radkovi Kolbabovi, Ireně Moravcové a Honzovi Pečenkovi za rozhovor, a do dalšího období přeji hodně skvělých nápadů a tu nejlepší odezvu od čtenářů.

Za realizační tým PAF: Miroslava Dvořáková

Prosinec 2019 – leden 2020

Zahnuté soutěže

Celkem v roce 2019 soutěžilo 852 povídek, z nichž 104 od 74 autorů se dostalo do hodnocení PAF.

Vidoucí	133 povídek
O střibřitělesklý halmochron	34
Daidalos	345
Žoldnéři fantazie	58
CKČ novela	17
CKČ povídka	40
CKČ krátká povídka	41
CKČ mikropovídka	31
Tovaryši kalamáře	92
Prázdninové psaní Triumvirátu	12
O Krvavý brk	49

#	Jméno	Celkem
1.	Kolbaba Radovan	36,5
2.	Moravcová Irena	36
3.	Pečenka Jan	21
4.	Tomšů Radmila	18,5
5.	Moravec Zbyněk	16
6.	Haverská Alexandra	11
7.	Boháč Vlastimil	10
8.	Mertlíková Věra	10
9.	Barsch Alfred	9,56
10.	Žilková Eva	9
11.	Boušek Peter	9
12.	Hanzlíček Tomáš	8
13.	Vlasák Lukáš	8
14.	Petrásek Tomáš	7,5
15.	Špaková Marcela	7
16.	Urban David	7
17.	Klepal Petr	7
18.	Fiedlerová Veronika	7
19.	Opuštilová Jarka	6
20.	Kreplová Vendula	6
21.	Mamrilla Dávid	6
22.	Laube Tomáš	6
23.	Domská Marie	5,56
24.	Vrána Jan	5,5
25.	Holubová Tereza	5,5
26.	Buchanan Meriwether	5
27.	Stejskal Jan	5
28.	Kocáb Ondřej	5
29.	Kratochvílová Kateřina	5
30.	Poslušná Radka M.	4,5
31.	Drtina Martin	4,5
32.	Dvořák Marek	4,06
33.	Labský Viktor	4
34.	Felcmanová Vítězslava	4
35.	Micková Tereza	4
36.	Fritz Pavel	4
37.	Růžička Michal	3,56
38.	Perchlík Rostislav	3,5
39.	Mondschein Pavel	3,5
40.	Lukačovičová Petra	3
41.	Adam Marian	3
42.	Kovařík František A.	3
43.	Kekrtová Karolína	3
44.	Mlčoušková Jarmila	3
45.	Zlámal Stanislav	2,56
46.	Andrš Honza	2
47.	Argonantus	2
48.	Košan Pavel	2
49.	Hlava Ondřej	2
50.	Dvořák Václav	2

Časem s vědou - leden

● velkých činech vědy a techniky

Ve starších dobách se zabývali vědou zpravidla zámožní obzvláštníci, kteří báдали pro vlastní potěchu. Časem jim začala vadit jejich izolovanost, chtěli se vídat se sobě podobnými, kteří jim rozumějí a berou je vážně, a třeba se také před nimi předvést, když něco zajímavého objevili. Proto zakládali kluby, spolky, společnosti. Tak v průběhu 17. století vznikly třeba Akademie rysů (1603), Akademie Leopoldina v Halle (1652), Royal Society v Londýně (1660), pařížská (1666) a berlínská Akademie věd (1700) či petrohradská AV (1724), zůstane-li u nejstarších z těch, které fungují dodnes.

První u nás (i v celé monarchii) vznikla roku 1746 v Olomouci *Společnost neznámých učenců*. Založil ji svobodný pán Josef Petráš, voják a vzdělanec chorvatského původu.

Členy byli kupříkladu vídeňský zdravotnický reformátor Gerhard van Swieten či bratislavský polyhistor Matěj Běl. „Neznámí učenci“ začali vydávat vlastní časopis, kde německy informovali o nových objevech ve vědách. Za necelé dva roky, než zanikl, vyšla čtyři osmdesátistránková čísla. Společnost se rozpadla v roce 1751 po odchodu svého zakladatele do Vídně.

O dvacet let později se kolem zednáře a přírodovědce Ignáce Borna a osvětcenského hraběte Františka Josefa Kinského zformoval v Praze klub, který se během roku 1784 vyvinul v *Českou společnost nauk*, od 1790 s přídomek *Královská (KČSN)*. Také vydávala vlastní časopis. Od poloviny 19. století pobírala od císaře pána skrovný příspěvek. KČSN měla v rámci monarchie dlouho bezkonkurenční postavení; uherská AV vznikla až roku 1825, jihoslovanská 1836 a konečně Císařská akademie ve Vídni 1847.

Roku 1877 pojal zámožný stavební podnikatel Josef Hlávka úmysl založit nadaci pro udílení cen za vynikající česká díla vědecká i literární. O deset let později úmysl změnil – chtěl založit akademii, českou akademii. K tomu složil u místodržícího 200 000 zlatých. Instituce měla nést císařovo jméno a být jakýmsi vyjádřením díky českého národa za jeho čtyřicetileté panování (nastoupil 1848). Nestihlo se. Až **23. ledna 1890** panovník schvaluje náčrt stanov „svě“, tedy *České akademie císaře Františka Josefa I. pro vědy, slovesnost a umění*. Fungovat začala v květnu 1891. Z devatenácti prvních členů jsou čtyři přírodovědci – matematici K. Kořistka, F. J. Studnička a E. Weyer a fyzik K. V. Zenger. Technik jediný – J. Hlávka. Ten se stává i doživotním prezidentem. Hlávková akademie pilně vydává, dotuje, vyzařuje, čímž značně přispěje k rozvoji výzkumu i ke zlepšení postavení vědců. Po roce 1918 mění název na *Čes-*

kou akademii věd a umění (ČAVU). Ta po druhé světové válce dokonce začala ze svých odborných skupin budovat vlastní výzkumná pracoviště, například Ústav pro jazyk český, Ústav pro atomovou fyziku (oba 1946), Ústav pro matematiku, Ústav pro českou literaturu (oba 1947)).

Mottem pro vznik další instituce byla slova prezidenta Masaryka: „Jen práci a opět práci lze dělat politiku moderní.“ Zprvu se uvažovalo pouze o založení technické sekce ČAVU, nakonec však usnesením vlády vznikla **20. ledna 1920** *Masarykova akademie práce* (MAP), která měla prostřednictvím znalců a vědecké rady organizovat hospodářský rozvoj republiky. Členové (i zahraniční, např. „hradní architekt“ Slovínec Jože Plečnik) byli voleni na šest let. Ještě téhož roku MAP založila Psychotechnický ústav.

V roce 1924 pak vláda ustavila *Československou národní radu badatelskou* s úkolem reprezentovat československou vědu v mezinárodních vědeckých organizacích.

Únor 48 znamenal pro všechny čtyři výše uvedené instituce začátek konce. Ještě v dubnu 1952 jejich představitelé poslali odpovědným úřadům společně memorandum za svobodu a pluralitu vědeckého bádání. Statečné a zbytečné – 17. listopadu 1952, v den výročí zavření českých vysokých škol roku 1939, soudruzi založili *Československou akademii věd*. Prvních dvacát akademiků (v čele se čtyřadesátiletým předsedou Zdeňkem Nejedlým) do ní jmenoval prezident republiky, ti pak zvolili dalších čtyřicet (politicky přinejmenším loajálních, ve všech případech však uznávaných učenců). Zároveň v tichosti zanikly všechny její předchůdkyně (do nové akademie se dostalo jen několik členů).

Ve výzkumu ČSAV dosáhla řady světových úspěchů (pochopitelně především v exaktních vědách), zato do jejího sboru akademiků se (nejméně během normalizace po srpnu 68) nacpala řada vědeckých nul s dobrým kádrovým profilem. Koncem roku 1989 sbor akademiků a členů korespondentů představoval slepenec čtyř stovek vědců, kvazivědců, pavědců a hochštaplerů. (Celostátní akademie věd USA v té době čítala asi dva tisíce špiček americké i světové vědy.)

V průběhu roku 1992 sbor akademiků zanikl a ČSAV se k 31. prosinci 1992 přeměnila v *Akademii věd České republiky* jako soustavu vědeckých ústavů. Nu a v květnu 1994 vznikla soukromá *Učená společnost České republiky*. (Úředně jsme tedy opět tam, kde před dvěma staletími, pravda, teď rovnou s příspěvkem od státu.) US ČR si vytkla za úkol šířit výsledky poznání mezi lidi.

František Houdek



Tři přání pro Zemi

Třeštění letitého popularizátora 93

Abych nevypadal jako hamoun, co myslí jenom na tu svoji kuličku (viz minulý Třeštění), popřeju taky něco nám všem (a poněvadž tvoříme na Zemi dominantní živel, tak i celé planetě). Okamžitě mě napadá slogan „štěstí pro všechny“ ze závěru Strugackých *Pikniku u cesty*. Jenže: Mají se ti „všichni“ cítit šťastní, nebo mají mít kliku ve všem, co podnikají? Znáš lidi vnitřně nastavené tak, že i když nemají štěstí, cítí se spokojení, ba šťastní, zatímco jiní, mnohem zdravější a úspěšnější, mají k pocitu spokojenosti, neřku-li štěstí dost daleko.

Když jsem tedy dál přemýšlel, co přát lidem od úvratě ku úvratě, od Papui po Manhattan, napadlo mě: „Ať je na světě méně trápení, bolesti, utrpení“. Jenže – ona není bolest jako bolest. Někdy přijde neodvratitelně z vyšší moci (přírodní pohromy, rány osobního osudu), jindy si ji způsobujeme takřikajíc zbhúdharma. Řekl bych dokonce, že slz shůry s pokrokem (zatím) ubývá, takže si stále víc strastí vyvoláváme vinou svých nectností. Ale utrpení má ještě další skryté kvality. Některá trápení pominou, a jsouce překonána, zanechají člověka vyspělejšího, zato jiná – ta bez konce a bez naděje – zdeptají a semelou. Takže moje univerzální přání načisto zní: *Ať je na světě co nejméně zbytečného trápení.*

Volání po úbytku slz žalu v našich životech je jako stvoření pro džina nebo zlatou ryбку. Pokud bychom ale chtěli přání méně pohádkové, bližší realitě, věc se zamotá. Příčin i následků existuje bezpočet, všelijak se proplétají, sečítají, ruší... Nicméně na počátku všeho figuruje evolučně vytvarovaná podoba lidského Ega, které (mimo jiné) komanduje navzájem propletenou triádu vztahů: k pravdě, k chybám, k okolí. Takže pořádku.

Proč to vypadá, že pravdu máme stále méně rádi? To se netýká matematiky a čistě přírodních zákonů, ale takových pravd (obecně tvrzení), které nějak zasahují do života lidí. Tam potom hodně záleží na nátuře, výchově, vzdělání, postavení, věku, osobní zkušenosti toho, kdo pravdu slyší, a také v jakém kontextu je podána. Tyto „lidské pravdy“ můžeme vnímat jako osobně nepřijemné až nepřátelské, navíc jsou složitější, abstraktnější, umělejší než „přírodní pravdy“. Tím pádem nás pouzejí, nutí nás přemýšlet, ukřacovat si tak vsudypřítomné pohodlíčko. Není potom lepší přijmout nějakou „pravdu“, která se nám jeví lichotivější, srozumitelnější, nenáročnější? (Viz *triangl omylnosti* s vrcholy *zabedněnost, zaslepenost, zaprodanost*, IK 2018/6).

A tím se dostáváme ke komplementární otázce: Proč naopak máme pořád raději lež? Inu, ta bývá začasté mnohem „hezčí“ i dostupnější. Dřív bylo vládcům v podstatě jedno, co si jejich poddaní myslí, zato v demokracii se hodí každý hlas, takže účelová lež stoupá na ceně. A její šíření je dnes tak snadné...

Takže do začátku nám přeji nos na pravdy a schopnost připustit, že se můžeme mýlit.

„Chybovat je lidské“ (Seneca), ale „jen hlupák chyby opakuje“ (Cicero), takže „chybami se člověk učí“ (české přísloví). Z tohoto pohledu je dobré „udělat své chyby co nejdřív“ (fyzik John Wheeler), neboť „malá chyba na počátku stane se velkou na konci“ (Giordano Bruno).

Bez ohledu na prověřenou skutečnost, že naprosto nejlepší je chybu včas přiznat, pochopit, odstranit a poučit se z ní, v praxi považujeme chyby za hotový mor a než abychom je riskovali, raději nic nezkoušíme. A když už přece nějakou botu vyrobíme, řídíme se Plzákovým heslem pro nevěrníky: „Zatloukat, zatloukat, zatloukat!“ S tím pak je spojena nezbytnost zlehčovat, lhát, falšovat..., a to i za cenu vypětí i vydání násobně větších, než kdybychom chybu přiznali a (společně) napravili. Zapíráním a krytím chyb se tedy nadělá násobně větší škoda než jejich přiznáním a včasným odstraněním. (Umění přiznat chybu úzce souvisí se schopností přijmout prohru, odpustit, zapomenout, jít dál...) Každopádně – než sekat chyby naostro, není na škodu vybrat si jich co nejvíc při pokusu či tréninku. (Odkaziva mě fascinoval Honza z našich pohádek – dvacet let se váli za pecí, potom jde a všem ukáže.)

Za druhé nám tedy přeji co nejméně neošetřených chyb.

Poslední oblast zahrnuje vztah jednotlivce k okolí. Ať chceme nebo ne, jsme se svými bližními i s přírodou existenčně spjata. Z toho mi vyplývá, že bychom měli nejen čerpat ze společného prostředí, ale také do něj přispívat, a to i nezištně. (Právo víc brát mají jen slabí a nemocní.) Ten, kdo víc bere než dává, společnost tuneluje, činí život v ní obtížnějším, čímž bere ostatním (a vpsledku i sobě) čas a energii na odpočinek, vzdělávání, zábavu, osobní růst. (Připomíná mi to pojmy *prostá a rozšířená reprodukce* v demografii: Pokud se rodí méně než jedno dítě na osobu, populace vymírá. Pokud do společného prostoru hmotného i duchovního dáváme méně, než si bereme, společnost upadá. Udržitelná obětavost tedy není slabost, nýbrž investice.)

Takže přání do třetice: Ať se nám daří nemyslet jenom na sebe!

Jak vidno, boj o zítřky neprobíhá jen v továrnách, na polích, v laboratořích, ale především v našich hlavách. A vybojovat si ho musí každý sám.

František Houdek

Odposlechnuto

Policie hledá muže, který za 800 Kč přes internet nabízí sušičku prádla na solární energii. Lidem pak posílá prádelní šňůru.

Je v současnosti bezpečné objednávat balíčky z Číny, když tam řadí koronavirus? Ano, je. Dřív než Česká pošta balíček doručí, cokoliv uvnitř spolehlivě zahyne.



P. Váša a Fr. Trávníček: Slovník jazyka českého

Tyhle údaje se obvykle uvádějí na konci povídání o knize, ale já je dávám jako úvod, aby bylo jasno, co mě zaujalo. Je po válce, před „vítězným“ únorem, doba jistě nelehká, a přesto u nás vychází tlustá bichle – je silná 5,7 cm bez desek. Mimochodem, dle tiráže – a vůbec, celou tiráž opíšu:

Slovník jazyka českého. Zpracoval prof. Pavel Váša a dr. František Trávníček. Třetí, přepracované a doplněné vydání, 10.000 výtisků. Grafická úprava a vazba podle návrhu Fr. Muziky. Vytiskla Akciová moravská knihtiskárna Polygrafie v Brně, nákladem firmy Fr. Borový, Praha 1946.

Dodám, že kniha má 1765 číselových stran, k tomu ještě minimálně 11 listů s úvodem, předmluvou, předádkou a tiráží. Já mám to štěstí, že v knihovničce mi stojí vázané vydání s razbou v plátně, s přebalem a ještě v krabici z tvrdého papíru.

Zaujaly mě poznámky na záložkách a i úvod je dokladem doby.

Cituju 1. záložku:

Všem nám je dnes společně vědomí, že je mateřský jazyk drahocenný kulturní statek národní a že je naší svatou povinností strážiti jeho bohatství i čistotu a pečovat o jeho zdokonalení a rozvoj. Už proto musíme vítati s radostí i zadostiučiněním nové, třetí rozšířené a přepracované vydání Vášova-Trávníčkova Slovníku jazyka českého, který je po epochálním díle Jungmannově z doby obrozenecké a po slovníku Kottově, dokončeném na prahu tohoto (myšleno dvacátého) století, dosud jediným úplným souborem slovního pokladu novočeského spisovného jazyka. Okolnost, že první a druhé vydání v počtu 20.000 a 10.000 výtisků bylo v krátkém čase rozebráno, svědčí nejlépe o tom, že tento slovník splnil naděje v něj kladené. ...

Z předmluvy: 1. Celkový rozsah. Toto dílo obsahuje slovní zásobu spisovné češtiny neodborné, tedy z těch oborů duchovní kultury, které jsou nejbližší inteligentním vrstvám našeho národa. Zachycuje pak především slovní bohatství spisovného jazyka dnešního, a to mluveného i psaného, vlastně spisovného i hovorového. ...

2. Uspořádání látky ... 3. Zpracování ...

4. Ta okolnost, že 1. vydání slovníku z r. 1937 bylo za dvě léta rozebráno a 2. vydání z r. 1941 za několik měsíců, výmluvně svědčí o tom, že naše dílo, poskytující při svém poměrně nevelkém rozsahu poučení co nejbohatší, vyhovuje naléhavé potřebě slovníku spisovné mluvy, hlavně současné, která v posledních desetiletích neobyčejně a utěšeně vyspěla jak co do mnohosti svých výrazových prostředků, tak co do jejich vnitřní hodnoty, vyjadřovací schopnosti. Po epochálním díle Jungmannově z doby obrozenecké a po slovníku Kottově, začatém v osmdesátých letech minulého (rozuměj devatenáctého) století dokončeném v 1. desetiletí století dvacátého, je naše dílo dosud největší úplný slovník spisovný. Rozebrání 2. válečného vydání za několik měsíců je radostným projevem zvrucného vztahu našeho národa v době strašného útisku k jazyku jako k jednomu z nejvýraznějších znaků českého ducha.

Odevzdávající naši veřejnosti toto 3. vydání v době vytoženého úplného národního osvobození a usilovné budovatelské práce, děkujeme jí za důvěru, se kterou přijalo dosavadní dvě vydání, a nadějeme se, že i toto nové vydání plně vyhoví jejím potřebám.

V Brně v srpnu 1946. P. Váša, Fr. Trávníček

Vzal jsem na sebe úkol, dátí tomuto 3. vydání – stejně jako už druhému – celkový jednotný ráz co do rozsahu, zpracování a pojetí látky. Je to vydání proti 2. značně rozhojněné. Pojal jsem do něho předně to, co musilo býti ve válečném vydání na popud censury vypuštěno, dále slova vzniklá v době válečné nebo poválečné a za třetí množství látky nově shledané z mluveného i psaného jazyka a částečně přejaté z akademického Slovníku jazyka českého, došlého dosud až k heslu psotnina. Nemálo změn jsem provedl v uspořádání látky, a to ve prospěch přehlednosti a praktičnosti díla.

Děkuji vřele všem svým přátelům za vítanou pomoc, kterou mi ochotně poskytovali při 3. vydání jako už při 2., zejména při zpracování odborné látky. A děkuji za lichotivá slova uznání, která mi poslali mnozí čtenáři druhého vydání, většinou mně neznámí.

Fr. Trávníček

Zadní záložka: Toto třetí vydání upravil jeden z nejlepších znalců naší mateřštiny, profesor Masarykovy university dr. Fr. Trávníček. Pojal do něho některá hesla, která musila býti vypuštěna při vydání 2., válečném. Doplnil je hojnou novou látkou, zejména z krásného písemnictví, i slovy zcela novými, která vznikla jako odlesk doby válečné nebo poválečné. A provedl v něm nemálo změn ve zpracování látky, změn ve prospěch přehlednosti a praktičnosti díla. Vhodný papír, k tomu účelu zvlášť vyrobený, úsporný, ale výrazný tisk, dokonalá typografická úprava, hledící k tomu, aby byly stránky co nejpřehlednější a nejuhlednější, umožnily nám celou látku, rozdělenou při vydání prvním na dva svazky, pojmut při třetím vydání – jako už při druhém – v úplně neztenčené míře do statného svazku jednoho, který má přes svůj rozsah a úplnost všechny znaky ideální příručky. A tento svazek neměl by věru chyběti na stole nikoho, kdo chce a má dbáti o přesnost, bohatství, čistotu a krásu naší mateřštiny, v které se na věky zrcadlí duch i povaha celého národa.

K těm **Dodatkům:**

Po posledním výrazu „žžahač“ (kdo neví, co to je, zde vysvětlení: = palič (Jir.); žžáhati = svítiti (t.) /Jir. je pochopitelně Jirásek, t. je míněno tamtéž/ následují Dodatky:

brigáda; dodej za to: = skupina lidí, oddíl, hlavně pracovní: uhelná, žiřňová... aj

k brigádník dodej: = člen pracovní brigády
dvou-letí; dodej za to: -letka, -tek, (ž) = dvojletý plán hospodářský, výrobní...

Pod heslem brigáda bylo pochopitelně původně toto vysvětlení: oddíl vojska, dva pluky...

Jak příznačné!!!

Mimochodem, když byla v Praze Kiyomi Hirano, japonská bohemistka a překladatelka, vrcholila kampaň známé firmy: **ROHLÍKUJTE**. Ptala jsem se jí, jak tomu rozumí. Pochopitelně firmu rozvažující jídlo Rohlík neznala, a když jí docvaklo, že reklama nás nenutí cpát do sebe rohlíky, ale využívat služeb této firmy, řekla, že čeština je úžasná. A má pravdu. **MR**

Slovník jazyka českého, Pavel Váša a František Trávníček, vydal Fr. Borový roku 1946.

DOGMA

BIRDS OF PREY: PODIVUHODNÁ PROMĚNA HARLEY QUINN – není film, ale videoklip. Čili někoho to bude bavit, ale těžko si k postavám najdete cestu, natož abyste se o ně báli. Harley Quinn se intelektuálně propadla do nudně praštěného předznovuzrozeného období a vizuálně vypadá spíš jako zdrogovaná štetka než jako roztomilý sexy magůrek ze současných komiksů. Birds of Prey se tu dají dohromady až v epilogu a jedna každá přicházejí systematicky pozdě, k přestřelkám, se superschopnostmi, vlastně se vším. (Nemluvě o tom, že všichni, doopravdy všichni jsou tu dost hloupí.) Jo jo, pořád se tam něco děje, ale s výjimkou vlastních rvaček to je taková křečovitá kombinace třeskuté zábavy a třískaných lidí... Příklad za všechny: tenhle film nedokáže pořádně „prodat“ ani výbuch chemičky!

POD VODOU – je trochu atmosférické a hodně, fakt hodně hloupé. Nezachrání to nic moc vykreslené postavy, nic moc originální monstra, a navíc je to hloupé. Dost to připomíná někdejší Hlubinnou hvězdu šest a já se marně snažím rozpomenout, co je hloupější. A Kristen Stewart je plochá jak prkno a sestřih nakrátko jí nepomohl; dost mi tu pila krev. Jo, a už jsem psal, že je to hloupé?

Filip Gotfrid

Film Malý Joe: příliš básnické varování

Dala jsem se zlákat a šla jsem se podívat na film Malý Joe, který promítali v rámci festivalu Future Gate. Jeho téma mi připadalo vzrušující, způsob jeho výpovědi mě ale strašlivě zklamal.

Film je o tom, jak se genové manipulace vymknou vědcům z rukou a genově zmanipulovaná rostlina začne sama manipulovat lidmi tak, aby ji začali co nejvíc podporovat a šřit – celkem logická evoluční strategie, ať už si ji „vymyslel“ virus využitý ke genovým manipulacím, rostlina odsouzená ke sterilitě, nebo nějaká nová bytost, zmutovaná a zkombinovaná z obého. Tohle mi připadá jako nesmírně aktuální téma, týkající se nejen genových manipulací, ale obecně lidských závislostí, které nás nepozorovaně mění a podrobují si naši psychiku – od skutečných drog až po moderní technologie, kyberprostor, sociální sítě a podobně.

Bohužel dvě hodiny této filmové podívané se aspoň pro mě nesnesitelně vlekly. Pomínu naivisticko-didaktické dialogy vědců o tom, co dělají – asi to musí být podáno populárně, tak budí. Ale úplně všechno tu působilo jako něžná, uspávající víze fanouška retro designu, pseudopschoanalytického tlachání a náznakového pitvání lidských vztahů plného odmik a vý-

Odposlechnuto

Má-li Internet Explorer odvahu zeptat se, zda ho chcete nastavit jako výchozí prohlížeč, pak vy zvládnete pozvat někoho na rande...

Věříte-li, že vás chlast, drogy, peníze a sex udělají šťastnými, uvažujete naprosto správně...

Víte, jak na Twitteru vydělat prachy?

Klikněte na odhlásit a běžte makat...

Pánové, pokud jsou pro vás všechny ženy stejné, tak už si jednu vyberte a držte hubu...

Když chlastají muži, zapominají na vše.

Ženy si naopak na všechno vzpomenu...

K čemu je být nejbohatším člověkem na celém hřbitově?

Indové věří, že pokud muž nežije řádným životem, bude v příštím životě ženou. Buďme proto k ženám tolerantní, jsou to vlastně normální chlapi ve výkonu testu. @Buhzdarma

Divadlo se dá hrát třemi způsoby: dobře, špatně a v Brně.

Suchre



znamných pohledů – ano, pokud máte zálibu v tomhle všem, pak film doporučuji. Naopak, pokud byste tak jako já čekali zajímavou zápletku založenou na genetickém karambolu, asi vás

to podráždí a zklame. Je tam spousta nelogičností, které zároveň film připravují o šňávu. Tak například se tvrdí, že genově zmanipulované rostliny potřebují, aby na ně lidé mluvili a opečovávali je. Přesto vyrůstají po tisících v obrovských sklenících, kam přijdou lidé jednou denně dolít živný roztok, a nikdo na ně nemluví, ani se jim nic nepřehrává aspoň z reproduktorů. Jak to? Nebo další věc, pro mě naprosto nepochopitelná: když

se ukáže, že u psa vyvolal pobyt ve skleníku náhlou agresivitu a pomatenost, dlouze a do úmoru se to rozebírá a diskutuje se o tom, místo aby se účinky pylu z rostlin vyzkoušely na jakémkoli jiném zvířeti, třeba na laboratorních krysách. Neříkejte mi, že by to kterýkoli vědec, nebo jen průměrně zvědavý člověk, neudělal.

Takto se děj filmu náměsíčně potácí dál a dál... no, už jsem prozradila dost, tak nenapišu, jak to dopadne, ale na konci už mi to bylo jedno a hlavně jsem chtěla z kina odejít.

Eva Hauserová / hauserova.blog.idnes.cz

Klasické SF filmy v brněnském kině Scala 10. 3. – 5. 5. 2020

V rámci Cyklu studentského kina proběhne v osmi týdnech promítání klasických východoevropských SF filmů:

10. 3. Ikarie XB 1 (1963), r. Jindřich Polák
 17. 3. Terč (2011), r. Alexandr Zeldovič – premiéra v ČR
 31. 3. Krátké filmy V. Mergla
 7. 4. Vynález zkázy (1958), r. Karel Zeman
 14. 4. Aelita (1924), r. Jakov Protazanov
 21. 4. Vlčí bouda (1986), r. Věra Chytilová
 28. 4. Je těžké být Bohem (2013), r. Alexej German
 5. 5. Kosmo (2016) maraton, r. Jan Bártek
- Kino Scala, Brno, začátky ve 20,30.

Vilém Dojiva

Ohnivě pero

Denník Fandom SK vyhlasuje prvé tohoročné kolo súťaže mikropovedok Ohnivě pero – jar 2020.

- ✓ Autor poviedky na 1. mieste získa 42 eur a diplom.
- ✓ Autor na 2. mieste bude ocenený diplomom a dvoma knihami.
- ✓ Autor na 3. mieste bude ocenený diplomom a knihou.
- ✓ Jeden z hlasujúcich v záverečnom hlasovaní získa knihu.

Poviedky, ktoré splnia pravidlá súťaže, budú publikované pravidelne vždy v pondelok na stránkach www.fandom.sk bez redakčných úprav. Spravidla sú v tento pondelok publikované 2 poviedky, v prípade veľkého záujmu redakcia zvýši počet publikovaných poviedok na 3. Prvá poviedka tohto kola bude uverejnená 3. 2. 2020, posledná 25. 5. 2020. V záverečnom hlasovaní čitatelia rozhodnú o finalistoch a konečné slovo o poradí poviedok na stupienkoch víťazov bude mať porota.

Svoje poviedky zasielajte na adresu alexandra.pavelkova@fandom.sk ako prílohu e-mailu. V predmete e-mailu uveďte: **Ohnivě pero** a v texte e-mailu uveďte svoje meno alebo meno, pod ktorým má byť poviedka uverejnená. Ak pridáte nejakú vetičku o sebe, potešíte nás. Každý autor bude upovedomený o prijatí, resp. neprijatí poviedky do súťaže v priebehu maximálne 5 pracovných dní. V prípade prijatia mu je oznámený aj dátum predpokladaného publikovania súťažnej poviedky.

Druhé kolo Ohnivého pera v roku 2020 je už v poradi 26. súťažným kolom tejto súťaže. Niektorí z autorov, ktorí si prvýkrát zmerali sily s konkurenciou v Ohnivom pere, dnes už publikujú vlastné knihy. Ďalší sa o víťazstvo v tejto súťaži neúnavne pokúšajú ďalej a zveľadujú tak svoje prednosti. Iní autori po zverejnení a okomentovaní ich prác čitateľmi pochopili, že by mali svoje šťastie hľadať v odvetviach, pre ktoré disponujú lepšími schopnosťami. Do ktorej skupiny patrite vy?

Ďakujeme za pozornosť a tešíme sa na vaše práce.

Alexandra Pavelková, gestorka súťaže

Více a podrobněji na: www.fandom.sk/clanok/ohnive-pero-vyhlasenie-jarneho-kola-roku-2020

NON FICTION

Mark Braude

Neviditelný císař

Napoleon na Elbě

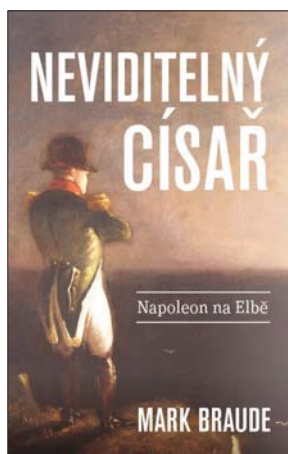
Napoleonův útek z Elby a jeho pochod na Paříž byl stejně nena-dálý jako jeho předchozí geniální strategické počiny. Jen tak se dá vysvětlit, že překvapil i druhou hlavní postavu knihy plukovníka Neila Campbella, který původně dohlížel na Napoleo-nův bezpečný odjezd do vyhnanství a pak se stal na přání sekre-táře pro zahraniční záležitosti lorda Castlereagha jakýmsi neofi-ciálním společníkem a dohlížitelem svrženého císaře.

Jak se často stává, dostalo se mu toho nevděčného úkolu (jedna dobová karikatura jej zobrazuje, jak podřimuje, zatímco Napoleon kolem něj prochází po špičkách) vlastně náhodou. Potom, co jej omylem posekali a pobodali ruští kozáci, kteří si na bojišti spletli jeho britskou uniformu, a car Alexandr, který byl na stanovišti asi 400 metrů od bitvy, k němu poslal svého osobního lékaře, byl po uzdravení právě po ruce, aby mohl být pověřen doprovodem Napoleona na Elbu.

Jen málo historických postav je známých tak jako Napole-on Bonaparte, a přesto je jeho desetiměsíční císařský exil na ostrově Elba prakticky neprozkoumaný. Nyní můžeme do toho-tom mimořádného momentu v jeho mimořádném životě nahléd-nout Campbellovým očima, ale i z výpovědí mnoha dalších účastníků dění. Poznáme Napoleona ze zcela nového pohledu, jako manžela se zlomeným srdcem, stavebního inženýra, malí-ře či zahradníka, ale také mistra manipulace, špionáže a znalce lidských povah, který dokáže proměnit své největší nepřátele v nejbližší důvěrníky, aby se nakonec znovuobjevil a s hrstkou věrných přetavil porážku ve své poslední velké vítězství.

Autor Mark Braude se neomezuje jen na dny mezi Elbou a Svatou Helenou, hodně se dovíme o Napoleonově politické a válečné kariéře i jeho smutném konci včetně jeho stínu, který vrhá až do nedávné minulosti a současnosti. Dozvíte se třeba, že když Adolf Hitler navštívil dobytou Paříž, nechal převést os-tatky vévodů zákupského z Víně do Paříže, aby byly uloženy po boku jeho otce v Invalidovně.

Osudy Napoleonových příbuzných, maršálů i prostých vojá-



ků a lodníků vytvářejí spleti-tou tapiserii ilustrující dobu, kdy ještě jednotlivci nebyli predestinováni místem svého narození k zapojení do usilo-vání té které strany historic-kých konfliktů, ale kdy často museli, ale i mohli volit své místo ve velké hře mocných mezi svou ctí a svými zájmy. *Mark Braude: Neviditelný cí-sař, Beta-Dobrovský, Praha 2020, z anglického originálu The Invisible Emperor, 2018, přeložila Dina Podzimeková, 400 str., 399 Kč*